БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 24 (8856)
ЯНВАРИИН 29
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 30 мүн.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын зүгһөө һүүлэй жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэжэ, экономикын шэнэ дэбжэлтэ хангаһан хэмжээ-ябуулганууд олониитын дунда политическэ болон ажалай ехэ эдэбхи үүсхэл бадаруулаад, Совет гүрэнэй эбдэршэгүй бата үндэһэ һуури болгошо хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай холбоо барисаае бүри ехээр бэхижүүлээ.

(КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

АГУУЕХЭ ЛЕНИНЭЙ БҮГЭДЫЕ ИЛАГША ТУГ ДОРО

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд нээгдэбэ

1959 оной январиин 27-ной үдэр хадаа Совет ороной, дэлхэйн коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй бүхы хүдэлөөнэй түүхэдэ онсо һуури эзэлэн орохо байна. Энэ үдэр Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд—коммунизм байгуулагшадай съезд нээгдэбэ.

Бүхы оромнай энэ гайхамшагта событида олон неделиин турша дотор туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэлдэхэһэн байна. Олон миллион хүдэлмэришэд, колхознигууд, наукын, соёл культурын ажал-ябуулагшад ерэхэ долоон жэл соо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые дэбжэлтэтэйгээр зүбшэн хэлсээ. Коммунизм байгуулха асари ехэ энэ программые совет арад халуунаар һайшаагаа. Съездын урда тээхи үдэрнүүдтэ социалистическэ мүрысөөнэй шэнэ формонууд бии болоо. Хото, хүдөөгэй ажалшад үйлэдбэриин олон гайхамшагта илалтануудаар съездые угтаба. Энэ хадаа арад парти хоёрой эбдэршэгүй нэгэдэлые, советскэ хүнүүдэй зохёон байгуулхы барагдашагүй эршэ хүсые, социалистическэ Эсэгэ ороноойнгоо алдарые, һүр жабхалангые улам арьбадхаха гэһэн тэдэнэй эрмэлзэлые эли тодоор харуулһан байна.

Советскэ Союзай бүхы заха хизаарнуудһаа ерэһэн делегадууд үглөөгүүр эртэ байхаһаа хойшо Кремлиин Ехэ ордон тээшэ таһалгаряагүйгөөр ошоно. Партиин, арадай эрхим түлөөлэгшэд, советскэ газар дээрэ коммунизм байгуулжа, хүн түрэлтэн сооһоо эртэ гүн ухаатанай олон зуун жэлэй туршада хүсэжэ хүсэлыень бэелүүлхэ гэһэн дээдэ зорилгоор нэгэдэлгэдэһэн, мүнхэ Ленинэй агууехэ һургаалые дагадаг хүнүүд эндэ сугларба. Гурбан революциин гал дүлэн дундуур гараһан буурал толгойтой большевигүүд, Агууехэ Октябриин илаһанай һүүлээр Ленинэй захяае бэелүүлээшэд, түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ асари ехэ заводуудые барияашад, колхозуудые байгуулаашад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын хэсүү шэрүүн жэлнүүдэй үедэ арадтаяа хамта ороноо хамгаалаашад делегадуудай дунда бии. Ордоной үргэн коридорнууд соогуур үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөнүүд болоно, хүхюу шэмээн гарана. Тэдэнэй дунда хилын саанаһаа ерэһэн айлшад— марксистско-ленинскэ аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд бии. Агууехэ Хитадай, социалистическэ бусад оронуудай түлөөлэгшэд, Ази болон Европоһоо, Хойто, Урда Америкэһээ, Африкаһаа, Австралиһаа ерэһэн айлшад эндэ байлсана.

Арбан час болоходо сугларагшад бултадаа заседанинуудай болодог үргэн һаруул зал соо һууринуудаа эзэлбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүд болон Президиумэй гэшүүдэй кандидадууд нүхэд А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Первухин, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский гэгшэдые делегадууд болон айлшад нэрьемэ овацяар угтан амаршална.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев партиин XXI съезддэ хабаадахын тулада шиидхэхы эрхэтэй 1269 делегат, зүбшэхэ эрхэтэй 106 делегат һунгагдаа гэжэ мэдээсэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй даалгабаряар нүхэр Н. С. Хрущев съездын хүдэлмэри эхилхые дурадхаад, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездые нээгдэһэндэ соносхоно.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо үнгэрһэн үе соо уласхоорондын коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн хэдэ хэдэн элитэ ехэ ажал-ябуулагшадаа— Марсель Кашен, Болеслав Берут, Антонин Запотоцкий, Джузеппе ди Витторио, Георгий Дамянов болон эб найрамдалай түлөө элитэ тэмсэлшэ Фредерик Жолио-Кюри гэгшэдые гээһэн байна гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлэнэ.

Минута соо дуугай зогсожо, тэдэнэй дурасхаал ёһолхые нүхэр Н. С. Хрущев дурадхана. Бүгэдэ хүл дээрээ бодоно.

Хилын саадахи марксистско-ленинскэ аха дүү 70 партинуудһаа делегацинууд ерээ гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев саашань мэдээсэнэ. Удаань КПСС-эй XXI съезддэ түлөөлэгшэдөө эльгээһэнэйнь түлөө коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй аха дүү партинуудта баясхалан хүргэнэ. Делегацие, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдые Н. С. Хрущевой нэрлэхэ бүринь зал дотор нэрьемэ альга ташалга болоно.

Съезд өөрынгөө хүтэлбэрилхы органуудые һунгаха болоно. Нүхэр Л. И. Найдектэ үгэ үгтэнэ. Областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай партийна организацинуудай делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй даалгабаряар съездын Президиумые 39 хүнэй составтайгаар һунгахые тэрэ дурадхана. Президиум нэгэн дуугаар һунгагдана.

Съездын Президиум

Андреева Е. И.
Аристов А. Б.
Беляев Н. И.
Брежнев Л. И.
Ворошилов К. Е.
Гаевой А. И.
Гришин В. В.
Ефремов Л. Н.
Ефремов М. Т.
Игнатов Н. Г.
Калнберзин Я. Э.
Кальченко Н. Т.
Камалов С.
Капитонов И. В.
Кириленко А. П.
Кириченко А. И.
Козлов Ф. Р.
Коротченко Д. С.
Косыгин А. Н.
Кунаев Д. А.
Куусинен О. В.
Матюшкин Д. М.
Малиновский Р. Я.
Мамай Н. Я.
Мазуров К. Т.
Мжаванадзе В. П.
Микоян А. И.
Мустафаев И. Д.
Мухитдинов Н. А.
Подгорный Н. В.
Полянский Д. С.
Поспелов П. Н.
Сердюк З. Т.
Спиридонов И. В.
Суслов М. А.
Устинов В. И.
Хрущев Н. С.
Фурцева Е. А.
Шверник Н. М.

Делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй даалгабаряар үгэ хэлэһэн нүхэр В. И. Устиновай дурадхалаар съездын Секретариат 13 хүнэй составтайгаар нэгэн дуугаар һунгагдаба.

Съездын Секретариат

Денисов Г. А.
Игнатьев С. Д.
Иващенко О. И.
Карибжанов Ф.
Колущинский Е. П.
Малин В. Н.
Москатов П. Г.
Нуриев З. Н.
Поликарпов Д. А.
Раззаков И. Р.
Родионов Н. Н.
Ульджабаев Т.
Школьников А. М.

Нүхэр Н. Н. Родионовто үгэ үгтэнэ. Делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй даалгабаряар Редакционно комиссида 11 хүниие һунгахые тэрэ дурадхана. Энэ дурадхал нэгэн дуугаар дэмжэгдэнэ.

Съездын Редакционно комисси

Доронин П. И.
Засядько А. Ф.
Ильичев Л. Ф.
Киселев Н. В.
Кузьмин И. И.
Пономарев Б. Н.
Сатюков П. А.
Снечкус А. Ю.
Товмасян С. А.
Хворостухин А. И.
Штыков Т. Ф.

Делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй даалгабаряар үгэ хэлэһэн нүхэр Камаловай дурадхалаар Мандатна комисси 17 хүнһөө нэгэн дуугаар һунгагдана.

Съездын Мандатна комисси

Бейсебаев М.
Горячев Ф. С.
Даниялов А. Д.
Джавахишвили Г. Д.
Жигалин И. К.
Караев Д. Д.
Казанец И. П.
Киселев Т. Я.
Кэбин И. Г.
Ларионов А. Н.
Лебедев И. К.
Найдек Л. И.
Рашидов Ш. Р.
Семичастный В. Е.
Соколов Т. И.
Устинов Д. Ф.
Шураев В. М.

Удаань делегадууд съездын хэлсэхэ зүйлые батална.

ХЭЛСЭХЭ ЗҮЙЛ:

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд.

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай элидхэл хэхыень КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевто нүхэр А. И. Кириченкын үгэ үгэхэдэнь зал дотор нэрьемэ альга ташалга болоно.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые делегадууд болон айлшад тон ехэ анхаралтайгаар шагнажа, халуун авацяар нэгэтэ бэшэ таһалдуулна.

Съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI СЪЕЗД

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1959—1965 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ДААБАРИТА ТООНУУД ТУХАЙ

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэл

Нүхэдүүд!

СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонуудые хаража үзэхын тула Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хорин нэгэдэхи съезд зарлагдаба. Манай съезд Советскэ Союзда саашадаа бэелүүлэгдэхэ коммунистическэ байгуулалтын, экономико, соёл культура болон ажалшадай энхэ тэниглэн байдалай шэнэ дэбжэлтэ туйлаха программа зүбшэн хэлсэхэ байна. Энэмнай өөрынгөө далайсын талаар түүхэдэ хэзээшье үзэгдөөгүй гайхамшаг ехэ программа болоно. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй туйлаа ехэ удхашанартай байһые хараадаа абажа, Центральна Комитедэй 1958 оной сентябриин Пленум энэ түсэб зүбшэн хэлсэхын тула манай партиин ээлжээтэбэшэ съезд зарлахые шухалада тоолоһон байгаа.

Партиин XX съездһээ хойшо гурбан жэл үнгэрөө. Энэ үе соо манай Совет Эхэ орон коммунизм байгуулха ленинскэ замаар урагшаа найдамтай дабшажа үргэлжэлөөд, өөрынгөө хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлээ, арадуудай хоорондын эб найрамдал болон хани барисаае батадхахын түлөө тэмсэл соогуур уласхоорондын нэрэ хүндэнь улам дээшэлээ. Совет арад партиин XX съездын, тэрээнһээ хойшо Центральна Комитедэй Пленумүүдэй гаргаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, промышленность, хүдөө ажахы, эрдэм наука болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо ехэ амжалтануудые туйлаа. Хото, хүдөөгэй ажалшадай байдал нилээд һайжараа.

СССР-тэхи коммунистическэ байгуулалтада, тэрэшэлэн уласхоорондын бүхы коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүдэй түүхэтэ ехэ удхашанартай байһые үнгэрһэн үе элирхэйлэн харуулаа. Социализмын дэлхэй хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи, нягта нэгэдэлтэй, илагдашагүй болоод, хүн түрэлтэнэй бүхы хүгжэлтэдэ шиидхэхы ехээр нүлөөлжэ байна. Социализмын оронууд бүхы түрүү хүдэлөөе толгойлжо ябана гэжэ хүсэд үндэһэ баримтатайгаар хэлэжэ болохо. Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, социалистическэ лагериин бүхы оронуудай онсо гайхамшаг амжалтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, өөрынгөө ажабайдалай, өөрынгөө хуби заяанай бүрин эрхэтэ эзэд болоһон ажалшан арадай али тухай ехэ хэрэг бүтээжэ шадаха байһыень гэршэлнэ. Эб найрамдал, демократи болон хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ, бүхы хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүйдэ хүргэхэ замые арадуудта заадаг марксизм-ленинизмын агууехэ шэнэдхэн хүгжөөгшэ хүсэн социализмын оронуудай түүхэтэ илалтанууд дотор бэелэн манданхай.

Нүхэдүүд! Манай съезддэ 70 ороной коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд ерэбэ. Манай хүндэтэ айлшадта — аха дүү марксистско-ленинскэ партинуудай хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадта манай съездын үмэнэһөө, бүхы партиин үмэнэһөө, бүхы совет арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй амаршалга үшөө дахин хүргэхые зүбшөөрыт.

I. Советскэ Союзай агууехэ илалтанууд тухай

Нүхэдүүд! Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илаһан дары В. И. Ленин манай партиин программа тодорхойлон тайлбарилха зуураа, иигэжэ хэлэһэн юм: «Социалистическэ шэнэдхэлгэнүүдые хэжэ эхилхэдээ, эсэсэй эсэстэ эдэ шэнэдхэлгэнүүдэй хүргэхэ ёһотой үг зорилго, коммунистическэ общество байгуулха үг зорилго эли тодоор урдаа табиха ёһотойбди». (Зохёолнуудай 27-дохи том, 103 нюур.).

Манай орон дотор коммунизм байгуулха гэһэн энэ агууехэ үг зорилгомнай совет арадые хододоо шэнэ, шэнэ баатаршалгануудта зоригжуулдаг байгаа, зоригжуулжа байна.

Манай арад партиин, олон жэлдэ И. В. Сталинай толгойлдог байһан Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр ябажа, ороноо индустрижуулха, хүдөө ажахыгаа хамтын болгохо политика бэелүүлэн, асари ехэ шэнэдхэлгэнүүдые хэһэн байна. Манай парти, бүхы совет арад өөрынгөө замда тохёолдоһон бүхы бэрхэшээлнүүдые зайсуулжа, ангиин дайсадай, тэдэнэй агентура болоһон троцкистнуудай, баруунай оппортунистнуудай, буржуазна националистнуудай, бусад этэгээдүүдэй эсэргүүсэлтые бута сохин, түүхэтэ ехэ илалтануудые туйлаад, шэнэ, социалистическэ общество байгуулаа. Урдандаа гээгдэнги байһан манай орон хүсэн түгэлдэр индустриально-колхозно социалистическэ гүрэн болонхой. Мүнөө СССР-най промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээнэй талаар Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ.

Манай арадай ажахын түсэбүүд жэл бүри амжалтатайгаар дүүргэгдэдэг. Промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргадаг бүхы продукци 1913 онойхиһоо 36 дахин ехэ болоо. Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга 83 дахин, харин машина бүтээдэг, металл болбосоруулдаг үйлэдбэриин продукци 240 дахин нэмэһэн байна.

1958 оной түсэб арадай ажахын бүхы һалбаринуудта амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Промышленна продукциин хэмжээн түсэбэй ёһоор жэлэй турша соо 7,6 процент нэмэхэ байһан аад, 10 процентээр дээшэлээ. Продукци бүтээн гаргаха түсэб бүхы союзна республикануудаар, арадай ажахын бүхы соведүүдээр дүүргэгдэһэн, үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Хүдөө ажахын һалбаринуудта ехэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Барилга-хабсаралга хэхэ хүдэлмэриин түсэб, гэр байрануудые бариха түсэб үргэлжэ дээрээ үлүүлэн дүүргэгдээ.

1958 ондо СССР дотор 55 миллион шахуу тонно булад хайлуулагдаа, 113 миллион тонно нефть гаргажа абтаа, 233 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдөө. Мүнөө манайда нэгэ һара соо бүхы 1913 онойхиһоо ехэ булад хайлуулагдадаг, үлүү ехэ нефть гаргажа абтадаг болонхой. Революциин урда тээхи Россида нэгэ жэл соо үйлэдбэрилэгдэдэгэй шэнээн электроэнерги мүнөө гурбан үдэр бүри үйлэдбэрилэгдэнэ.

Арадай ажахын капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгын ургалта мэтэ экономическа хүгжэлтын иимэ һүртэй ехэ жэшээ бидэниие баясуулна. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээн сасуудхагдамал сэнгээр 1 триллион 600 миллиард түхэриг болоо. Гансахан 1958 оной турша дотор капитальна хүдэлмэридэ 235 миллиард түхэриг гэхэ гү,али ондоогоор хэлэбэл нэгэдэхи, хоёрдохи табан жэлнүүдэй үеынхиһээ ехэ мүнгэн һомологдоһон байна. Советскэ Союз дайнай һүүлээр арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ зуураа, өөрынгөө экономикын хүгжэлтые удааруулха баатай болохо гэжэ буржуазна экономистнууд, политигууд нэгэнтэ бэшэ багсаан хэлэдэг байгаа. Теэд тэрэ абаралдалгань шал худал боложо, буруу һүрэшоо. Советскэ экономико хурдан түргэнөөр хүгжэн дэбжэжэ үргэлжэлһөөр.

Промышленна үйлэдбэрилгын асари ехэ далайса, тэрэнэй гайхалтай түргэн дабшалтань эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр бэелүүлэгдээ. Түбхын түрүүн электрификаци, машина бүтээдэг, илангаяа станок болон прибор бүтээдэг үйлэдбэриие хүгжөөһэнэй, үйлэдбэреэ үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулһанай, автомат ехээр хэрэглэдэг болоһоной, радиоэлектронико, электротехникэ хүгжөөһэнэй үндэһөөр арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи техническэ саг үргэлжын дэбжэлтэ хангагдана. Һүүлэй гурбахан жэлэй хугасаа соо 4500 үлүүтэй шэнэ янзын машинанууд, механизмууд, аппарадууд бии болгогдожо, ашаглалгада оруулагдаа.

Техническэ дэбжэлтэ, арад бүгэдын социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлһэнэй үндэһөөр ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ дээшэлнэ. 1958 он дотор промышленностьда хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ 1913 онойхиһоо 10 дахин тухай дээшэлээ, гэхэтэй хамта хүдэлмэриин үдэр нилээд хороогдоо. 1940 онойхитой жэшээд, нэгэ хүдэлмэришэндэ абажа бодобол, промышленностьдахи ажалай бүтээсэ үнгэрөөшэ жэлдэ 2,6 дахин, барилга дээрэ—2,4 дахин ехэ болоо.

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаһан ябадал арадай ажахын хүгжэлтые улам түргэдхэхэ шухала нүхэсэл болоо. Багашаг саг соо совнархозуудай хэһэн хүдэлмэринь промышленностиие шэнэ гуримаар хүтэлбэрилдэг болоһоной нилээд үлүү һайниие элирүүлээ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ хэрэг бүри тодорхой болоо. Промышленна продукци бүри түргэнөөр нэмэнэ, үйлэдбэриин өөрынь арга боломжые, ороной байгаалиин баялигуудые ашаглалгын хэрэг улам һайжараа, хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүдэй эдэбхи, үүсхэл нилээд дээшэлээ, социалистическэ мүрысөөн бүри үргэн далайсатайгаар дэлгэрээ. Саашадаа тусхай мэргэжэлтэйгээр хүгжэхэ, хамжаалжа хүдэлмэрилхэ аятай зохид оршон байдал хангагдаа. Түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинуудай тоо энэ үе соо 1,5 үлүүтэйгээр хороһон байна.

Совнархозуудай хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын жэлдэ промышленна продукциин ургалтань урда жэлэйхиһээ 17 миллиард үлүүтэй түхэригөөр дээшээ болоһон байна. 1957, 1958 онууд дотор ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, промышленна продукциин өөрынь үные химдаруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1958 ондо юумэнэй өөрынь үные химдаруулһанай ашаар түсэбһөө гадуур хэгдэһэн ниитэ алмалта 10 миллиард үлүүтэй түхэриг болоо. Гэхэ зуура түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэггүй, гээгдэнги предприятинууд манайда үшөөл бии байһаар гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Промышленностиин хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элирүүлэн зайсуулжа, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын хэрэг саашадаа ходо нарижуулан һайжаруулха, нөөсэ арга боломжоёо хүсэд бүринөөр ашаглаха шухала.

Манай орон социалистическэ хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ гайхамшаг амжалтануудые туйлаа. Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада КПСС-эй ЦК-гэй Пленум дээрэ һүүлэй табан жэл соо хүдөө ажахын хүгжэһэн дүнгүүд согсологдоод, бии байһан дутуу дунданууд шүүмжэлэгдэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо гол зорилго хараалагдаа. Энэ Пленумые абаад үзэбэл, үнэндөө, һүүлэй табан жэл дотор хүдөө ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөхын тула хараалагдаһан хэмжээ-ябуугануудай хэр зэргээр дүүргэгдэһэн тухайда бүхы арад түмэнэй үмэнэ партиин хэһэн политическэ тоосоон болоо.

Энэнэй урда тээ хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүдэй гаргагдаһаниинь элитэ. Олохон колхозууд хэдэн жэлэй туршада экономическа талаараа һула байжа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтань нэгэ хэмдээ тогтошоһон, тиигээд тэрэнэй хэмжээн эдсэ хоолой зүйлнүүдэй, хүдөө ажахын түүхэй эдэй талаар ороной улам ургажа байһан эрилтые хангадаггүй байгаа. Тиихэдэ манай хүдөө ажахын байдал бэрхэдээд, коммунизм тээшэ Совет ороной дабшалтые хойшо татажа магад хойшолон тохёолдуулжа болохоор байһан юм. Манай парти хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэхи алдуу эндүүнүүдые өөрынгөө сентябриин (1953 он) Пленум дээрэ, мүн тэрээнһээ хойшо ЦК-гэй Пленумүүд дээрэ, партиин XX съезд дээрэ эрид шангаар шүүмжэлһэн, колхозууд болон совхозуудай хүгжэлтэдэ һаад хэдэг бүхы юумые замһаа зайсуулһан, тиигээд хүдөө ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөн дэбжэхэ программа хараалһан байгаа.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлэл

Хүдөө ажахыдгаа гээдэлые зайсуулхын, саашанхи хүгжэлтэ хиигэхын тула партиин, хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, советскэ интеллигенциин зүгһөө ехэхэн оролдолго хүсэлэлтэ гаргагдаха ёһотой байба. Партимнай олониитын дунда эмхидхэлэй, политическэ угаа ехэ хүдэлмэри ябуулжа, социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ экономическа тон шухала олохон асуудалнуудые шиидхээ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ деревниин бүхы ажалшадай урмашал зүдхэмжэе хангаха гол ёһон сахигдадаг болоо. Колхозууд болон совхозуудта һайн мэргэжэлтэд, механизаторнууд, хүтэлбэрилхэ хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдэжэ бэхижүүлэгдээ. Хүдөө ажахыда хэдэн зуугаад мянган трактор, комбайнууд, хэдэн миллион элдэб янзын машина, эмсэгүүд эльгээгдээ. Хүдөө ажахыда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэридэ үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо гүрэнэй зүгһөө 100 миллиард шахуу түхэриг табигдаһан байна.

СССР-эй ажалшад партиин Центральна Комитедэй уряагаар хэдэн арбаад миллион гектар шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаа, тэрэнь совет арадай габьяата баатаршалга болоо. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай үндэһөөр оромнай һүүлэй табан жэлэй турша соо хэдэн миллиард пууд талха таряа нэмэжэ бэлэдхээд, энэмдэ зорюулагдаһан бүхы гаргашые хаахаһаа гадна, мүн Центральна статистическэ управлениин, Финансын министерствын мэдээнэй ёһоор 18 миллиард үлүүтэй түхэриг сэбэр олзо оруулаа гэжэ ЦК-гэй декабриин Пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Бүхы совет арадай һайшаан дэмжэһэн партиин хэмжээ-ябуулганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ, хүдөө ажахын гээдэлые богонихон болзор соо зайсуулха, колхозууд болон совхозуудай экономикые бэхижүүлхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын шэнэ гурим болон услови тодорхойлон тогтоохо арга олгоо.

ЦК-гэй декабриин Пленумэй заалһанай ёһоор, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөн дэбжээхын тула партиин хараалан бэелүүлһэн хэмжээнүүд үнэхөөрөө ехэ революционно удхашанартай байгаад, манай Эхэ орондо гайхамшаг аша үрээ үгэжэ үргэлжэлһөөр. 1958 он дотор 3 миллиард 500 миллион пууд, тайлбарилан хэлэбэл, 1953 онойхиһоо 1 миллиард 600 миллион пуудаар дээшэ ороохо таряан бэлэдхэгдээ. Үнгэрэгшэ табан жэл соо үйлэдбэрилэгдэһэн ёһоороо таряанай жэл сооxи дундуур хэмжээе урда табан жэлэйхитэй жэшэбэл, 39 процентээр нэмэһэн байна. Энэмнай ехэхэн илалта гээшэ, нүхэдүүд.

Хүдөө ажахын бусад үргамалнуудые, илангаяа сахарай свёкло болон хлопок үргуулан абалгын талаар ехэхэн амжалтанууд туйлагдаа. 1958 ондо 54 миллион үлүүтэй тонно гэхэ гү, али 1953 онойхитой жэшэбэл, 2,5 дахинһаа ехэ сахарай свёкло хуряагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ хлопок ургуулагшад 4 миллион 400 мянган тонно түүхэй хлопок ургуулжа, гүрэндөө тушааһан байха юм. Манай орон урдань хэзээшье иимэ ехэ хлопок бэлэдхээгүй юм.

Ниитын мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ илангаяа ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байна. 1960 ондо колхозуудтахи үнеэдһээ һү һаалгые 1700 килограммда хүргэхэ, һү бэлэдхэлгые 1957 онойхиһоо 1,8 дахин ехэ болгохо, тайлбарилан хэлэбэл, зургаан жэлэй орондо гурбан жэл соо дүүргэхэ зорилго КПСС-эй ЦК-гэй январиин (1955 он) Пленумэй табиһаниинь элитэ. 1958 ондо мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэлгэ 1953 онойхиһоо иимээр нэмээ гэбэл: һүн—хоёр дахинһаа ехээр, мяхан—56 процентээр, нооһон—60 процентээр нэмээ. Ниитын үйлэдбэрилгын нэмэһэнэй, бэлэдхэлэй үнэ сэнгэй гуримшуулагдаһанай үндэһөөр колхозуудай олзо доход нилээд дээшэлээ.

Советскэ Союзнай мүнөө хүсэн түгэлдэр, бүхы талаараа хүгжэнги промышленностьтай, транспорттай, ехээр оньһожоруулагдаһан социалистическэ хүдөө ажахытай болонхой. Ороной хамтын баялиг, национальна олзо доход саг үргэлжэ ургана. Совет засагай оршон мандажа байгаа үе соохи национальна доходнай хүн бүхэндэ хүртөөн бодожо үзэбэл, 15 дахин нэмэһэн байна.

Социалистическэ экономикын үргэлжэ дээрээ хүгжэн дэбжэлһэнэй, ажалай бүтээсын улам дээшэлһэнэй ашаар совет арадай эдхэ тэниглэн байдал улам һайжарна. 1958 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото олзо доход 1940 онойхиһоо хоёр дахин шахуу нэмээ, мүн таряашадай бодото олзо доходые хүдэлмэрилдэг хүн бүхэндэнь хүртөөн бодобол—хоёр дахинһаа ехээр дээшэлээ. Ажалшадай материальна, соёл хүмүүжэлэй эрилтые хангалгада зорюулагдажа жэл бүри улам ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Һүүлэй үедэ, илангаяа партиин XX съездһээ хойшо совет арадай баян дэлгэр байдалые улам һайжаруулха ехэ ехэ хэмжээ-ябуулганууд парти, правительствын зүгһөө бэелүүлэгдэһэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Нүхэдүүд! Манай орон доторхи бүхы нацанууд болон арад үндэһэтэдэй соёл культурын талаар урдань хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ бадаралта туйлагдаа. Дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй 7,5 миллион шахуу мэргэжэлтэд мүнөө арадай ажахыда хүдэлдэг болонхой, энэмнай 1913 онойхиһоо 39 дахин олон байна. Англи, Франци, Баруун Германи ба Италида бултандаа һурадаг бүхы студентнэрһээ дүрбэ дахин олон студентнэр Совет ороной дээдэ һургуулинуудта һурана. Манай ороной дээдэ һургуулинууд США-гэй дээдэ һургуулинуудайхиһаа гурба дахин шахуу олон инженернүүдые бэлдэн гаргадаг. Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ советскэ искусство, литературын дүүргэдэг үүргэ бүри ехэ болоно.

Советскэ Союз дотор эрдэм, техникын хүгжэн һалбарха, шэнэ тодорхойлгонуудые хэхэ, ухаалан зохёохо заха хизааргүй ехэ арга боломжо хангагдаһхай. 1950—1958 онуудай турша соо ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын 10 миллион шахуу дурадхал арадай ажахыда нэбтэрүүлэн ашаглагдажа, технико хүгжөөхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха, хэдэн миллион ажалшадай хүдэлмэрилхэ условиие улам һайжаруулхада туһа дүхэм болоһон байна. Һүүлэй гурбан жэлэй хугасаада эдэ дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн ашаглаһанай үндэһөөр 24 миллиард шахуу түхэригэй алмалта хэгдээ.

Совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд Эхэ оронойнгоо үмэнэ ехэ габьяатай. Эдэнэр коммунизм байгуулха арад ниитын хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Ядерна физикын, атомай хүсэ ашаглалгын, реактивна авиациин, ракетнэ техникын талаар совет эрдэм ухаанай туйлаһан амжалтанууд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой. Термоядерна хүсые амгалан хэрэгүүдтэ ашаглаха зорилго шиидхэлгын талаар ехэхэн амжалтанууд туйлагдаа. Замбуулинай түбинүүд хоорондо зуралзан ниидэхэ ракетэнүүд Советскэ Союз дотор бүтээн гаргагдадаг болоо.

Дэлхэй дээрэ түрүүшын хэмэл ододые 1957 он дотор амжалтатайгаар дэгдээһэн ушар манай эрдэмтэдэй, бүхы арадай онсо гайхамшаг илалта, Советскэ Союзай индустриально-техническэ айхабтар ехэ хүгжэлтын эли тодо гэршэ жэшээ болоно. Энэ илалта байгаалиие хүнэй мэдэлдээ оруулһан түүхэдэхи шэнэ үе сагай—захагүй замбуулиние шэнжэлхэ үе сагай эхин мүн гэжэ бүхы дэлхэй ехэ баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Энэ илалтын түүхэтэ ехэ удхашанар юуб гэхэдэ, социалистическэ байгуулалтын зохёон байгуулхы түгэлдэр ехэ хүсые бүхы дэлхэйн үмэнэ элирхэйлэн харуулаа.

Шэнэ, 1959 оной — долоон жэлэй түрүүшын жэлэй — эхин дээрэ совет эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд болон хүдэлмэришэд замбуулин соогуур зуралзан дабшаха олон шататай ракетые Һара тээшэ шэглүүлэн амжалтатайгаар дэгдээжэ, бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан шэнэ баатаршалга гаргаба. Совет хүнүүд мүнөө сагай эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түрүү мангалай болон дабшагша, ерээдүйн зам нээгшэ йнаг Эхэ оронойнгоо түлөө патриотическа ехэ омогорхолоор нэбтэрэнхэй байнад. Эрдэм ухаанай агууехэ баатаршалгын хэгдэһэндэ бүхы түрүү хүн түрэлтэн мантай хамта даган баясана. Мүнөө замбуулин худар добтолһон энэ айхабтар ехэ амжалтые, Советскэ Союзай шэнэ илалтые социализмын дайсадшье яашагүй мэдэрхэ баатай болоо.

Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэхэ түрүүшын хэмэл ододой манай орон дотор бүтээгдэһэн ушар, замбуулин соогуур дабшаха советскэ ракетые Наранай аймагтахи түрүүшын хэмэл юртэмсэ болгон дэгдээһэн ябадал хүн түрэлтэнэй шэнжэлхы эрдэмэй хүгжэлтэдэхи бүхэли үе саг болоно. Энэ хадаа коммунизм байгуулха үеын гайхамшаг событи мүн.

Иимэ гайхамшаг амжалтануудай туйлагдаад байхада, бидэ совет хүнүүд баярлангүй яахабибди! **Советскэ хэмэл одон дэлхэйе тойрон дабшаха түрүүшын хэмэл одон болоһон байгаа, советскэ планетэ Наранай аймагтахи түрүүшын хэмэл планетэ болоо.** Энэ ракетэ Советскэ Союзай гүрэнэй гербын зурагтай, «Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз. 1959 оной январь» гэһэн гаршагтай бишыхан түгые һүртэйгөөр хиисхэн, замбуулинай захагүй дайда соогуур дүүлин дабшана.

Нүхэд делегадууд! Научно-шэнжэлэлгын институдуудай, конструкторска бюронуудай, заводууд болон туршалгын организацинуудай бүтээһэн олон шататай ракетые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездэ зорюулжа, Һара тээшэ шэглүүлэн, замбуулинда дэгдээһэн гайхамшаг баримтые манай парти, бүхы совет арад үндэрөөр сэгнэнэ. Түбинүүдэй хоорондо ниидэгшэ шэнэ ракетэ бүтээгшэдые асари ехэ илалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, съездын ехэ трубина дээрэһээ—танай үмэнэһөө, бүхы партиин үмэнэһөө, бүхы совет арадай үмэнэһөө амаршалаад, гүн ехэ баяр баясхалан хүргэхые, тэдэнэй элүүр мэндэ ябажа, Совет Эхэ оронойнгоо алдар солые арьбадхахын тулада, коммунизмын илалта хангахын тулада ухаалан зохёолгын шэнэ амжалтануудые туйлахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэхые зүбшөөрыт!

Социалистическэ экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ, ажалшадай байдал улам һайжаруулхын түлөө тэмсэл соогуур манай туйлаһан амжалтанууд айхабтар ехэ. Коммунизм байгуулха хэрэг бүхы арадай, ушар ёһо мэдэхэ совет хүн бүхэнэй түрэл хэрэг болоһон дээрэһээнь, иимэ амжалтанууд туйлагдаа. Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын зүгһөө һүүлэй жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэжэ, экономикын шэнэ дэбжэлтэ хангаһан хэмжээ - ябуулганууд олониитын дунда политическэ болон ажалай ехэ эдэбхи үүсхэл бадаруулаад, Совет гүрэнэй эбдэршэгүй бата үндэһэ һуури бологшо хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай холбоо барисаае бүри ехээр бэхижүүлээ.

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн ажалшадай гүрэн, социалистическэ нацануудай һайн дуранай союз бологшо Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз жэлһээ жэл бүри ехээр бэхижэн мандана. Урдань экономическа, соёл культурын талаар гээгдэнги байһан национальна республиканууд ленинскэ национальна политикые сэхэ шууд бэелүүлһэнэй, аха дүүгэй харилсан туһалалсалга хангаһанай ашаар мүнөө хүсэн түгэс промышленностьтай, оньһожоруулагдаһан томо хүдөө ажахытай, олон һургуулитай, эрдэм ухаанай, соёл болбосоролой эмхи зургаануудтай, мэргэжэл түгэс олон хүдэлмэрилэгшэдтэй болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ союзна республикануудай эрхэ нилээд үргэдхэгдөө. Энэнь советскэ демократиин саашадаа хүгжэжэ байһанай гэршэ жэшээ болоно, республика бүхэнэй экономикые, соёл культурые үшөө хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгоно.

Нүхэдүүд! Коммунистическэ партимнай өөрынгөө хорин нэгэдэхи съездэ хэзээ хэзээнэйхиһээ бата жагсаалтайгаар, нягта нэгэдэлтэйгээр, үүсхэн зохёохы түгэлдэр хүсэтэйгөөр ерэбэ гээшэ. Советскэ Союзай дотоодын болон уласхоорондын байдал мүнөөнэйхи шэнги иимэ бата, бэхи хэзээдэшье байгаагүй юм. Манай ороной арадууд үүсхэн зохёохы ажал эрхилхэ зуураа, эб найрамдал сахихын түлөө, оронуудай хоорондохи хани харилсаа, бэе бэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхын, саашадань хүгжөөхын түлөө үсэд шанга, хэлбэришэгүй тэмсэл ябуулжа байна. Энэ тэмсэлыемнай эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд гүн гүнзэгыгөөр һайшаадаг, дэмжэдэг байна гээшэ. Ээрхэг түримхэйшүүлэй хорото хүсые хазаарлаха, амыень татаха али бүхы шадалтай Советскэ Союз, социализмын илагдашагүй лагерь арадуудай эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хүсэн түгэс түшэг тулгууринь мүн.

Коммунистическэ байгуулалтада, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ манай туйлаһан амжалтанууд айхабтар ехэ. Зүгөөр туйлаһанаараа һанаагаа хэзээдэшье амархагүй гэһэн, улам урагшаа дабшаха, шэнэ амжалтануудые, шэнэ илалтануудые туйлахын түлөө оролдохо хэрэгтэй гэһэн В. И. Ленинэй захяа заабариие бидэнэр мартадаггүйбди.

II. СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын долоон жэлэй түсэбэй гол зорилгонууд

Нүхэдүүд! Хүгжэлтынгөө тон шухала шэнэ шатада—коммунистическэ общество дэлгэрэнгыгээр байгуулха шатада оронойнмнай мүнөө дамжан орохо арга боломжо олгомоор — тиимэ ехэ дэбжэлтые партиингаа ударидалга доро советскэ арад туйлаа, экономическа болон ниитэ-политическэ ажабайдалайнгаа бүхы һалбаринуудта айхабтар ехэ хубилалтануудые бэелүүлээ.

Энэ үеын гол зорилгонууд гэхэдэ — коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, СССР-эй экономическа болон бэеэ хамгаалгын хүсэ шадалые дам саашадань бэхижүүлхэ, тэрээнэйнгээ хажуугаар арад зоной улам ургажа байгаа материальна болон оюун бодолой эрилтые үлэмжэ дүүрэнээр хангаха ябадал болоно. Үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар үлэмжэ хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсөөд, ахижа гараха гэһэн түүхэтэ зорилго бодотоор шиидхэгдэхэ ёһотой. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула долоон жэлэй түсэбэй саада тээ гараһан — тиимэ болзорнууд хэрэгтэй болохо.

Советскэ Союзай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтын арбан табан жэлэй болзортой гол шэглэлнүүд 1957 оной ноябрьда, СССР-эй Верховно Соведэй Ойн баярай сесси дээрэ нэрлэгдэһэн байгаа. Долоон жэлэй түсэб хадаа манай Эхэ ороной экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ холын хараата түсэбэй тон шухала хубинь мүн гээшэ.

Экономическа талаар абажа үзэхэдэ,— ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ, коммунизмын материально-техническэ база байгуулхада, мүн капиталистическэ оронуудтай хэгдэхэ экономическа мурысөөндэ СССР-эй илалта туйлахада шиидхэхы алхам хэжэ боломоор — тиимэ дэбжэлтые хүндэ индустри үлэмжэ ехээр хүгжөөһэнэй үндэһөөр экономикын бүхы һалбаринуудта туйлаха хэрэгтэй. Ороной экономическа хүсэ шадалые шангадхаха, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ дам саашадань туйлаха зэргэтэй, ниитын ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлһэнэй ашаар арад зоной ажабайдал нилээд ехээр һайжарха зэргэтэй юм.

Политическэ талаар абажа үзэхэдэ—Советскэ социалистическэ байгууламжые, советскэ арадай нэгэдэл болон нягтаралые дам саашадань бэхижүүлхэ, советскэ демократиие, коммунистическэ общество байгуулгада үргэн ниитын эдэбхи болон үүсхэл хэшээлые хүгжөөхэ, гүрэнэй асуудалые шиидхэлгэдэ ниитын эмхинүүдэй эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэхэ, парти болон социалистическэ гүрэнэй эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын үүргые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэд болон таряашадай холбооe, манай ороной арадуудай хани барисаае али болохоор бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Соёл сурталай талаар абажа үзэхэдэ — партиин соёл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха, ажалшадай, түбхын түрүүн залуушуулай коммунистическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ, тэдэниие ажалда коммунистическээр хандаха үзэлөөр, советскэ патриотизмын, интернационализмын үзэлөөр хүмүүжүүлхэ, хүн зоной оюун ухаанда үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхан үгы хэхэ, буржуазна үзэл сурталтай тэмсэл ябуулха хэрэгтэй.

Уласхоорондын талаар абажа үзэхэдэ — социальна элдэб янзын системэнүүдтэй оронууд зэргэ оршон байха аргатай гэһэн Ленинэй һургаалай үндэһөөр арадуудай хоорондохи эб найрамдалые, аюулгүй байдалые сахин бэхижүүлхэ зорилготой гадаадын политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ шухала. «Хүйтэн дай» гэдэгые болюулжа, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые зөөлэрүүлхэ гэжэ оролдохо шухала. Мүн дэлхэйн социалистическэ системые, аха дүү арадуудай хани барисаае али болохоор бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Ерэхэ долоон жэлэй үндэһэн шухала зорилгонь юуб гэхэдэ—социализм капитализм хоёрой амгалан ёһоной экономическа мурысөөндэ сагые шадаал һаа ехээр алмаха гэһэн зорилго байна.

Энээнэй урда тээхи үедэл адли ерэхэ долоон жэлдэшье советскэ экономикын амгалан тайбан замаар хүгжэхэ байһыень СССР-эй экономическа байгуулалтын программа тон тодорхойгоор гэршэлэн харуулна. Эб найрамдалай ленинскэ политикые бидэнэр хойшодоошье эрид сэхээр бэелүүлхэбди.

***

Нүхэдүүд! Партимнай арад зонтойгоо нягта барисаатай туладаал илагдашагүй ехэ хүсэтэй байна гээшэл. Коммунистическэ байгуулалтын үлэмжэ шухала асуудалнуудые манай парти һүүлэй жэлнүүдтэ бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ ходо табижа байгаа.

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын даабарита тоонууд тухай тезисүүд ЦК-гэй ноябриин Пленумэй һүүлээр орон дотор үргэн ниитын дунда съездын урда тээхи зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан байна. Бүхы орон дотор тезисүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ заводууд болон барилгануудта, колхозууд болон совхозуудта, эрдэм наукын эмхи зургаанууд болон һуралсалай газарнуудта, Армиин болон Флодой частьнуудта, советскэ эмхи зургаануудта юһэн зуун жара найма мянга гаран суглаан болоһон байна. Тэдэ суглаанууд дээрэ дала гаран миллион хүн байлсаа. Дүрбэ миллион зургаан зуун [...]лан хоёр мянган нүхэдүүд суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, өөһэдынгөө ажаглалтануудые, нэмэлтэ болон дурадхалнуудые оруулһан байгаа. Гадна Центральна болон нютагай партийна, советскэ зургаануудта, [...]тэ, журналнуудай редакцида, радио болон телевиденидэ зургаан зуун таби мянга гаран бэшэг болон статьянууд ороһон байгаа. Тэдэ бэшэгүүд, статьянууд дотор даабарита тоонууд тухай тезисүүдэй элдэб [...]лэгүүдтэнь хамаатай дурадхалнууд болон ажаглалтанууд хэгдэһэн байгаа. Тэдээнэй гурбан зуу м[...] гараниинь толилогдоһон байна. Областной болон [...]заарай партийна конференцинүүд дээрэ, союзна республикануудай Коммунистическэ партинуудай съезднүүд дээрэ даабарита тоонууд ехэ эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэнхэй.

Даабарита тоонуудые бүхы советскэ арадай, [ма]най партиин нэгэн һаналаар һайшаажа байһыень, орон дотороо коммунистическэ байгуулалтын агуу [...] программа гэжэ тоолоод, долоон жэлэй түсэбые ехэ ханамжатайгаар тэдээнэй хүлеэн абаһые ажалшадай суглаанууд, партийна конференцинүүд болон съезднүүд элишэлэн харуулаа. Долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэхээр, үлүүлэн дүүргэхээр эрид зоримгой байһанаа ажалшан түмэн өөһэдынгөө үгэнүүд дотор баталан мэдүүлһэн байна. Партиин съездэ бэлэдхэлэй боложо байха үедэ, даабарита тоонуудые бүгэдэ арадай дунда зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ совет арадай һайн һайхан заншалаар социалистическэ мурысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн, гүрэнэй түсэбүүд болон даалгабаринууд болзорһоо урид дүүргэгдэһэн байгаа.

Тезисүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ айхабтар олон дурадхалнууд оруулагдаһан байха юм. Тиимэһээ өөрынгөө элидхэл дотор тэдэ дурадхалнуудые тодорхойгоор хараха, шэнжэлэн үзэхэ аргагүй байнаб. Гэхэтэй хамта манай Эхэ ороной экономико болон соёл культураяа дам саашадаашье амжалтатайгаар хүгжөөхын тула, манай арадай ажабайдалай үдэрһөө үдэртэ улам һайжархын тулада советскэ хүнүүдэй гаргажа байгаа анхарал оролдолго тэдэ дурадхалнууд дотор тобойжо харагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Манай гүрэнэй экономикын хүгжэлтын томонууд асуудалнууд олон дурадхалнууд дотор табигданхай. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые орон дотор тааруулан [...]бааха, арадай ажахын энэ тэрэ һалбаринуудта [зо]рюулагдаһан капитальна зөөри һомололгые үлэмжэ зохидоор хэрэглэхэ тухай, бусадшье асуудалнууд тэдэ дурадхалнууд дотор табигдаһан байна. Тэдэ дурадхалнуудай эгээн шухалануудынь партийна конференцинүүд болон съезднүүд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэдээндэ ехээр анхаралаа хандуулмаар гэжэ тоологдоһон байгаа. Республиканууд болон областьнуудай арадай ажахын түсэбүүд дотор тэдэ дурадхалнууд хараада абтаһан, зариманиинь ороной долоон жэлэй түсэб дотор оруулагдаха байна.

Тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан зарим дурадхалнууд дээрэ тогтохомни.

Кузнецкэ металлургическа комбинадай үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөн ерэхэ долоон жэлдэ өөрынгөө предприятиин хүгжэлтын арга боломжо тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, комбинадые хүгжөөхэ хараа түсэб тушаа ехэхэн ажаглалтануудые хэһэн байгаа.

Долоон жэлэй турша соо энэ металлургическа комбинат дээрэ булад үйлэдбэрилгые арбан долоон процентээр ехэ болгохо гэжэ хараалагдаһан байгаа. Те[[...]] прокат үйлэдбэрилхэ хүсэ шадалыень дээшэлүүлхэ гэжэ түсэбэй проектээр хараалагдаһанай ёһоор, булад үйлэдбэрилгые дүшэн хоёр процентээр ехэ болгохо арга боломжо бии болгогдоһон байба. Тиимэһээ булад хайлуулгын прокатна үйлэдбэрилгын хүсэ шадалые ургуулха талаар арга боломжо түсэб дотор таарахагүйгөөр хараалагдаһан байба.

Кузнецкэ комбинадай хүгжэлтын түсэбтэ конверторнэ цехын барилга нэмээхэ гэжэ үйлэдбэриин зүблөөн дурадхал оруулһан байгаа. Тэрэ цехын баридахада прокатна үйлэдбэриин хүсэ шадал дүүрэнээр ашаглагдаха, тэрээнэй ашаар жэл соо хэдэн зуун мянган тонно булад болон прокат үлүүгээр абаха арга боломжо бии болохо юм. Тэрэ зэргын хүсэтэй мартеновскэ цех байһанда орходоо тэрэ цехын барилга гурба дахин химда боложо үгэхэ, мүн барилгын болзоршье нилээд хороогдохо байна.

Арадай ажахын айхабтар ехэ удхашанартай энэ дурадхалые СССР-эй Госплан хаража үзөөд, зүйтэй дээрэ тоолоһон байгаа. Тиигэжэ Кузнецкэ Металлургическа комбинат дээрэ жэлдээ нэгэ миллион хоёр зуу мянган тонно булад хайлуулха шадалтай конверторнэ цех, мүн кислородой томо станци бариха гэжэ хараалагдана. Эдэ бүгэдын баригдахада урдань проект дотор хараалагдаһан арбан долоон процентэй орондо тус комбинат долоон жэл соогоо дүшэ найман процент ехээр булад үйлэдбэрилдэг болохо юм.

Геологическа ехэ запастай Ангаро-Питскэ түмэрэй уурхайе энэ долоон жэлдэ ашаглаха тухай дурадхалые Красноярска совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр Ломако, партиин Красноярска крайкомой секретарь нүхэр Кокарев, СССР-эй Наукануудай академиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые шэнжэлхэ Соведэй Красноярска комплексно экспедициин начальник нүхэр Зубков гэгшэд оруулһан байгаа. Энэ уурхайн түмэрэй рудануудынь ехэ зохид хэбтэшэтэй юм. Тиимэһээ тэдэниие үлэмжэ ашагтайгаар, нээмэл аргаар, бусадаар орходоо капитальна гаргаша багатайгаар ашаглан малтажа абаха арга бии юм. Тэдээнэй тоолоһоной ёһоор, мүнөө баригдажа байгаа Баруун Сибириин металлургическа заводто хэрэгтэй болохо Хакасс[...] Кемеровскэ областиин, Алтайн хизаарай түмэрэй [...]дагай үнэ сэндэ ороходо тээнгүй түмэр рудагай [...]но бүхэнэйнь үнэ сэн [...] болохо байна [...] Мүн Ангаро-Питскэ рудануудһаа хайлуулха [...]шэрэм орон дотороо эгээ химда [...].

Красноярска нүхэдэй оруулһан энэ дурадхал [...] удхашанартай байһан тулада Красноярска [хизаа]рай түмэрэй уурхайнуудые ашаглаха болзорые [...] аргаар дүтэ болгохоб гэжэ һайса хараха үзөөд [Пра]вительстводо мэдээсэхэ гэжэ СССР-эй Госплан[да] даалгагдаба.

450 километр утатай Иртыш — Караганда гэжэ [ка]нал барижа, тэрээнэйнгээ ашаар Центральна К[азах]стание уһаар хангаха асуудал шиидхэхэ гэжэ [Ка]захска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Кунаев, энэ республикын бусадшье хэдэн [нүхэ]дүүд дурадхал оруулһан байгаа. Энэ дурадхал[ые] тон анхаралтайгаар хараха үзэхэ хэрэгтэй. Т[иимэ]һээ энэ асуудалые СССР-эй Госплан, Казахст[анай] Министрнүүдэй Соведтэй хамта тон анхаралтай[гаар] шэнжэлжэ үзээд, тэрэ барилгын экономическэ [...]жо үзөөд, өөһэдынгөө һанамжа оруулха [...] байна.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлэл

процент, сэбэрлэгдэһэн зэдээр—88 процент, сайраар —71 процент, цементээр—42 процент, электроэнерги абалгаар—46 процент, модо шэглэлгээр—52 процент, саарһа үйлэдбэрилгөөр — 32 процент хүрэтэр дээшэлхэ юм. Химическэ промышленность, нефть олборилго, үнгэтэ металлурги хүгжэхэ байна.

Шэнэ барилгын тон схээр хэгдэхэдэ зүүн районуудай экономическа картада ехэ хубилалта болохо юм. Кустанайска, Павлодарско-Экибастузска, Ачинско-Красноярска, Братско-Тайшетскэ болон бусад промышленна хүсэн түгэлдэр шэнэ узелнуудай байгуулагдаһан ушар ороной Зүүн талын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ угаа схэ түлхисэ болохо юм.

Ороной Зүүн талын хубида орооһо тарянай шэнэ газарые байгуулһан ушар хэдэн республика болон областьнуудта хүдөө ажахын үйлэдбэрие үндэһөөрнь шэнэдхэн табижа, мүн байгаалиин-экономическа таарамжатай эрхэ байдалые газар таряалангай болон мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абахын тулада хэрэглэжэ эхилхэ арга олгоо.

Жэшээлхэдэ, хэрбээ урда тээнь, бидэнэр бүхы орон дотороо таряа талха бэлэдхэхэ баатай болодог байгаа һаа, мүнөө үедэ РСФСР-эй баруун-хойто районуудһаа, Балтика шадарай республикануудһаа, Белоруссиин, Украиныи Полесиин олон районуудһаа мүнөө дээрээ ороoһо таряа худалдажа абангүй байха аргатайбди. Эдэ районууд һү, бекон абадаг, техническэ ургамалнуудые таридаг тусхай мэргэжэлдэ мүнөө орохо байна. Тэндэ иимэ мэргэжэлтэй болохонь таарамжатай эрхэ байдал бии. Эдэ районууд шадаа ороoһо тарянай минеральна үтэгжүүлгэ хэрэгтэй соонь абадаг болоходоо, ургасые дээшэлүүлжэ, ороoһо таряа ехээр хуряажа абадаг болохо байна. Тэндэ ургуулагдаһан ороoһо таряан бусад областьнууд болон республикануудайхида орходоо ашагта сэнтэй байжашье болохо юм. Тиихэдэнь эдэ районуудһаа ороoһо таряа худалдажа абадаг болохо таарамжатай байха бшуу.

Ороной бусад районуудта ороoһо таряа ургуулжа абалга хүгжөө. Тиимэһээ Закавказида, Дунда Азида хлопок, сай, цитрусовэ ургамал, виноград, жэмэс болон бусад үнэтэ ургамалнуудые схээр таридаг болохын тулада бидэнэр мүнөө тэндэһээ ороoһо тарьяа худалдажа абалгые хороохо, саашадаа оройдоошье худалдажа абангүй байжа шадаха аргатай болообди. Украиныи, Хойто Кавказай, Центральна хара хүрьһэтэ областьнуудай районууд ороноо ороoһо тарьяа хангадаг гол нютагууд байһан юм. Мүнөө тэдэнэй тарьянайнгаа ажахые зарим зэргээр хороожо, мал ажал хүгжөөхэ, техническэ ургамалнуудые, тэрэнэй тоодо сахарай свёкло ургуулха тусхай мэргэжэлдэ колхоз, совхозуудаа оруулха аргатай болоо.

Ороноймнгоо Зүүн талын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түргэн болохоор хүгжөөхэтэеэ хамта СССР-эй Европодохи хубиин районуудта үйлэдбэрие үргэдхэхэ талаар бии байһан арга боломжонуудые хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэй. Эндэ бии байһан предприятинуудай хүсые, эдлүүриин газарые эрхимээр хэрэглэжэ үргэдхэхэ, доторой арга боломжонуудые элсүүлжэ районуудые тусхай мэргэжэлдэ оруулха, ажахын холбоо барисаае нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулагдаха юм.

Ерэхэ долоон жэлдэ Союзай Европодохи хубиин түлэһэн эдэй болон энергетическэ база горьтойгоор хүгжэхэ байна. Нефтээр, газаар баян уурхайнууд хүгжэхэ хэрэглэлгые хубилгажа, Кузбасс болон Карагандаһаа мянгаад километртэ нүүрһэ иишэ шэрэжэ асаралгые болиулха арга олгохо.

Нефть болон газ хэрэглэн органическа холисын химиин промышленностиие олон районуудта, илангаяа Волга шадарай нютагуудта байгуулхаар хараалагданхай. СССР-эй Европодохи хубиин бүхы гол экономическа районуудта нефть болбосоруулдаг промышленность хүгжөөгдэхэ юм. Курска суранзата аномалиин түмэрэй руда, мүн Криворожско түмэрэй рудагай бассейные үргэнөөр ашаглахаар хараалагдаа. Тэдээндэ үндэһэлэн оронной Центрын болон Урда зүгэй хара металлурги саашадаа хүгжөөгдэхэ. Сталинградска, Кременчугска болон бусад гидроэлектростанцинуудые ашаглалгатай дашарамдуулан, Волга, Днепр болон бусад мүрэнүүдэй уһанай хүсэн бүхэлөөр ашаглагдадаг болохо байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие зоно зоноор тусхай мэргэжэлдэ оруулжа, тэрэниие бүри ашаг ехэтэй болгожо, хүдөө ажахын бүхы ургамалай ургасые, мал ажалай ашаг шэмые горьтойгоор дээшэлүүлжэ, хүдөө ажахыда байгаалиин арга боломжые, ажалмэриин хүсые бүри хүсэд һайнаар хэрэглэхэ гэжэ хараалагдаа. Промышленна томо центрнүүдэй ойрондо хэрэгтэй овощь, һү, эдеэ хоолой бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ город шадарай хүсэтэ баазанууд эдэ центрнүүдтэ дүтэхэнүүр байгуулагдаха юм.

Ерэхэ долоон жэлдэ ороной арадай ажахые хүгжөөхэ зорилгонуудһаа уламжалан, арадай ажахые зүбшэлгые һайжаруулха шухала болоно. Республикануудай, мүн томо экономическа районуудай ажахые саашадань тусхай мэргэжэлдэ оруулха, комплексноор хүгжөөхэ ябадал манай түсэблэлгөөр хараалагдаха ёһотой.

Экономическа захиргаанай районуудай байгуулагдаһан ушар район доторой, мүн иимэ районуудай хоорондохи ажахын холбоо барисаае бүри нарижуулан һайжаруулжа, орондоо экономическа талаар горьтойхон ашаг олгоһон байна. Зүгөөр комплексно бэшэ, тусгаар амяараа ажахы байха юм гэжэ нюдэнэй тала хараһан буруу ойлгомжонууд үшөө бии. Тэдэндэ харша иимэ һанамжа гаргалгатай эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Советскэ Союз хадаа тэгшэ эрхэтэй арадуудай хани барисаанда түшэглэдэг, коммунистическэ байгуулалгын замаар урагшаа шууд дабшаха гэһэн нэгэн адли зорилго хүсэл болон эрмэлзэлгээр нэгэдэһэн олонациональна социалистическэ гүрэн болоно. **Бүхы арадуудай экономико болон соёл культурые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ үргэн арга боломжые хангадаг ленинскэ национальна политика манай түсэбүүдтэ эли тодоор харагдадаг.** Энэ ушар 1959—1965 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд дотор тодоор харагдана бшуу. Эдэ тоонууд бүхы советскэ республиканудай ажахые угаа ехээр хүгжөөхэ ябадал хараалһан байна. Республика бүхэнэй байгаалиин болон экономическа эрхэ байдалда эгээн таарамжатай байһан ажахынь һалбаринууд хамагай түрүүн хүгжөөгдэдэг.

Бүхы союзна республиканудай арадай ажахые хүгжөөхэ гол хараанууд даабарита тоонууд тухай тезисүүдтэ соо найруулагданхай. Эдэ хараанудые тус республиканудай ажалшад хүсэдөөр һайшаан дэмжэһэн байна.

Нэгэ талаһаа республиканудай арга боломжонуудые бүри ашаг схэтэйгээр хэрэглэхэ ябадал долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдана, нүгөө талаһаа тус тус республиканудай, бүхы Советскэ Союзай аша туһые зүбөөр тааралдуулха ябадал хангагдана. Республиканууд хоорондын экономическа холбоо барисаа бэхижүүлхэ, социалистическэ ажал хүдэлмэриин хубаарил үргэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагданхай. Социалистическэ нацануудай хани нэгэдэл олонациональна социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадалай ургалтын эшэ үндэһэн мүн болоно. Олониитые пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ зуураа, манай парти великодержавна шовинизмдэ, мүн нютагай национализмда эсэргүү тэмсэл хододоо хэдэг байгаа.

Зорилго юуб гэхэдэ, ажалшадые пролетарска интернационализмын, советскэ патриотизмын үзэл сурталаар бүри һайнаар хүмүүжүүлхэ ябадал болоно. Советскэ Союзай түгэлдэр, илагдашагүй хүсэнэй үндэһэ һуури болгошо арадуудай хани барисаа эсэшэ сусашагүй бэхижүүлхэ гээшэ нангин уялгамнай гэжэ Коммунистическэ парти тоолоно.

* * *

Нүхэдүүд! Техникые горьтойгоор хүгжөөгөөд, мүн үргэдэн хүгжэдэг социалистическэ үйлэдбэриин нөөсэлгын гол эшэ үндэһэн, ажалшадай байдал улам һайжаруулха үндэһэ һуури болгошо **ниитын ажалай бүтээсые** дээшэлүүлээд байгаа һаа, ерэхэ долоон жэлдэ промышленностиие, хүдөө ажахые, транспортые хүгжөөхэ түсэбүүдээ бэелүүлжэ, барилгын программые дүүргэжэ шадаха байнабди.

Долоон жэлэй турша соо, нэгэ хүдэлмэришэндэ абажа тоолобол, ажалай бүтээсэ промышленностьда 45—50 процентээр, барилгада —60—65 процентээр, түмэр замай транспортда —34—37 процентээр, совхозуудта —60—65 процентээр, колхозуудта, тухайлхада, хоёр дахин дээшэлхэ байна. Хүдэлмэриин үдэр богони болголгые хараада абаа һаа, часай турша соо юумэ бүтээлгэ бүри дээшэлхэ юм. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар 1965 ондо промышленна продукциин ургалтын дүрбэнэй гурбан хубинь абтаха байна.

Ниитын үйлэдбэриин хүгжэлтэһөө уламжалан, материалнууд болон хүсэ гаргашалгаар алмалта хэхэ гээшэ бүри ехэ удха шанартай болохо. Арадай ажахын доторой арга боломжонуудые эгээн ехээр элсүүлэн ашаглаха шухала болохо байна. Долоон жэлэй турша соо промышленностьда, барилгада, транспортда, совхозуудта үйлэдбэриин гаргаша, тухайлхада, 850 миллиард түхэригөөр доошолуулагдаха ёһотой. Энэ тоо ямар удхатайб? Энэ хадаа долоон жэлэй турша соо капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө һомологдохо мүнгэ зөөриин хахадынь шахуу болоно бшуу.

Түсэбтэ даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ ажахын ябуулгын бүхы һалбаринуудта экономическа хүдэлмэри горьтойгоор һайжаруулха шухала байһантай таһаршагүй холбоотой юм.

Манай орон дотор үргэдэн хүгжэдэг үйлэдбэрилгые хангаха нөөсэлгын эшэ үндэһэн ажахы дотор хэгдэдэг нөөсэлгэ мүн болоно. Тиимэһээ юумэеэ тон наринаар химгадахын түлөө тэмсэл тусгаар удха шанартай юм. Ажахыгаа эгээн таарамжатай һайн арга методээр эрхилхэ шухала гэжэ парти хододоо заадаг байгаа. Мүнөө **үйлэдбэриин гаргашые доошолуулгын процент бүхэн тон ехэ хэмжээтэй гэбэл, 12 миллиард үлүүтэй түхэриг болоно, долоон жэлэй эсэстэ — жэлэй турша соо 21 миллиард түхэриг болохо юм. Тиимэһээ өөрынь үные химдаруулхын түлөө, юумэеэ арьбалхын түлөө тэмсэл тусгаар удха шанартай болоо.**

Тиимэһээ эзэн буса, бардамлан мунайдадаг ябадал гаргаха али бүхы үзэгдэлнүүдтэ, арадай зөөридэ хайша хэрэгээр хандалгада эсэргүү үнэхөөрөөл бүгэдэ арадай тэмсэл эмхидхэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ. Предприятиин ажал-ябуулгын шанарай бүхы показательнуудые һайжаруулхын түлөө, илангаяа продукциин өөрынь үные химдаруулхын, ажалай бүтээсые ехэ болгохын түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Промышленностьда, барилгада, транспортда, хүдөө ажахыда ажахын тоосоо саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Долоон жэлэй түсэб зохёохо үедэ, тус түсэб дүүргэжэ ядахаар бэшэ байхаар хараалагдаһан байна. Юундэ иимэ юумэ хэгдэһэн байгааб? Үнгэрмэ, ехэ хэмжээнэй түсэбэй зохёогдоод байгаа һаа, тэрэ зарим юумээр дүүргэгдэнгүй байжа магад, ажахын зарим һалбаринууд түүхэй эд материал, түхеэрэлгэнүүдые хэрэгтэй соонь абангүй байжа болохо байна. Энээһээ уламжалан предприятинууд миин байжа, үйлэдбэриингөө хүсые хүсэдөөр ашаглахагүй, хүдэлмэришэдэй миил байха ябадал ушаржа, таарууугүй ябадал тохёолдожо болохо бшуу. Энээниие тэнсүүригүй ушар гэжэ экономистнууд нэрлэдэг байна.

Тиимэ юумын гарахаар бэшээр долоон жэлэй түсэб зохёогдоо бшуу. Түсэбөө үлүүлэн дүүргэлгэ нэмэлтэ эрхэ нүхэсэл бии болгохо, түсэбһөө гадуур нөөсэлгэ хэхэ арга олгохо байна. Тиимэ болохолоороо, предприятинуудай жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилхэ, түхеэрэлгэнүүдээ эрхимээр ашаглаха таарамжатай эрхэ байдал бии болохо байна. Жэгдээр хүдэлхэдөө предприятинууд миин зогсохогүй, хүдэлмэриин хүсэ, түхеэрэлгые һайнаар хэрэглэхэ, предприятинуудай дутуугаар хүдэлхэ ябадал гарахагүй байна. Тиимэһээ ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, хүдэлмэришэд бүри тогтууритай салин хүлһэ абаха болоно.

Энэ хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудай түсэбэй ёһоор хүгжэхэдэ таарамжатай һайн эрхэ байдал бии болгохо байна. Зүгөөр ямаршье түсэбые өөрөө бүтэхэ ябадалда зүндэнь орхижорхёо һаа, тэрэ дүүргэгдэхэгүй гээшэ. Долоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы арадай—хүдэлмэришэд инженер, технигүүдэй, эрдэмтэд, алба хаагшад, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэлэл оролдолгые элсүүлэн эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ арадай ажахын түсэбые ядахыншье сагта нэгэ гү, али хоёр процентээр үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ ямар удхатайб?

Хэнэйшье мэдэһээр, түрүүшын табанжэлэй һүүлшын жэлдэ (1932 он) промышленна продукциин ургалтын нэгэ процентнь мүнөөнэй сэнгээр 800 миллион түхэриг шахуу болоо һэн, 1959 ондо 11 гаран миллиард түхэриг болохо байна. Харин 1965 ондо промышленна продукциин ургалтын нэгэ процентнь түсэбэй ёһоор 19 үлүүтэй миллиард болохо юм. Долоон жэлэй түсэб соо хараалагдаһанай ёһоор, промышленна үйлэдбэри жэл соо дунда жэшээгээр абахада 8,6 процент ехэ болохо байна. Хэрбээ энэ зорилгые жэл бүри нэгэ процентээр үлүүлэн дүүргэжэ байгаа һаа, 1965 ондо 130 гаран миллиард түхэригэй продукци, бүхы долоон жэл соо 440 миллиард түхэригэй продукци үлүү ехээр абаха арга манда олгохо байна. Хүдөө ажахын продукци ехэ болгохо, үйлэдбэри, эрьесын гаргаша химдаруулха даалгабаринуудшье нилээд үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ найданабди.

Энээнэй ашаар гүрэмнай хэдэн арбаад, хэдэн зуугаад миллиард түхэригэй нэмэлтэ нөөсэтэй болохо юм. Тэрэ нөөсэнь арад зоной материальна байдалые һайжаруулхадань гүрэндэмнай ехэхэн резерв болохо ха юм. Түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ олоһон мүнгэ зөөреэрээ бидэнэр гэр байра бүри олсор бариха, интернат-һургуулинуудые, мүн арадай хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг промышленна предприятинуудые бүри олоор барижа шадахабди. Хүдөө ажахын тон шухала һалбаринуудые угаа түргэнөөр хүгжөөхын тула улам ехэ зөөри һомолхо арга олдохо юм. Тэрэшэлэн ахадүү социалистическэ оронуудта туһалха бүри ехэ аргатай болохобди.

Манай шэнэ түсэбшье дүүргэгдэхэһээ байтагай, мүн үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ манай орон дотор социализм байгуулгын дүй дүршэл, бүгэдэ арадай мүрысөөн, олонниитэ зоной ажалай эдэбхи үүсхэл бүрин түгэсөөр найдуулна.

СОВЕТ АРАДАЙ БАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

Нүхэдүүд! Экономикынгоо бүхы һалбаринуудай хүсэ ехэтэйгээр саашадаа хүгжэһэнэй, хүндэ индустриин булюу ехээр ургаһанай үндэһөөр **ажалшадайнгаа ажабайдалые саг үргэлжэ һайжаруулха** зорилго долоон жэлэй түсэб соо табигдана.

Манай орон дотор хүсэтэ промышленностиин, томо хүдөө ажахын байгуулагдаад, амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан мүнөөнэй эрхэ байдалда эгээн ойрын сагта совет арадай бүри һайнаар ажаһуулаг болохо, материальна болон оюун бэлигэйнгээ эрилтэнүүдые бүри гүйсэдөөр хангаха али бүхы арга боломжо бии юм.

Долоон жэлэй түсэб соо:

— национальна доходые нилээд ехэ болгожо, энээнэй үндэһөөр ажалшадай бодото олзо доходые горьтойгоор дээшэлүүлхэ;

— хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо, неделидээ хүдэлмэрилдэг үдэрнүүдэй тоое үсөөрүүлхэ;

— арадай хэрэглэмжын эд бараа бүри ехээр бүтээн гаргаха, шанарыснь һайжаруулха;

— байрын гэрнүүдые үргэн далайсатайгаар бариха;

— хүн зониие ниитын, культурно-ажаһуудалай талаарнь нилээд һайнаар хангаха гэжэ хараалагдана.

Социализмын үедэ ажалшадай материальна байдалай һайжарһые эгээл тодоор согсолон харуулдаг зүйлынь, тэрэнэй бодото үндэһэ һууринь гэбэл, национальна доходой ургалта болоно.

США дотор капиталистическэ ангинууд национальна доходой хахадһаа ехыень үбэршэлдэг юм. Харин тиихэдэ тэдэ ангинууд оронойнь бүхы хүн зоной ородоол 10-най нэгэ хубинь болодог байна. СССР дотор ажалшад өөһэдынгөө материальна болон культурна эрилтэнүүдые хангахын тула национальна доходой дүрбэнэй гурба шахуу хубииень абадаг юм. Мүн лэ ажалшадай аша туһада зорюулагдадаг национальна доходой үлөөшэ хубинь социалистическэ үйлэдбэриие үргэдхэлгэдэ, ниитын бусад эрилтэнүүдтэ зорюулагдадаг байна.

1965 ондо СССР-эй национальна доход 1958 онойхиһоо 62—65 процентээр ехэ боложо, дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе 6 дахин шахуу үлүүлхэ юм. Национальна доходой иимэ түргэнөөр ургаха гээшые капиталистическэ ямаршье орон мэдэхэгүй юм. Национальна доходой ургахада, арадай хэрэглэмжэ саашадаа ехэ болохо байна. Арад зоной хэрэглэмжын хэмжээн долоон жэл соо 60—63 процентээр дээшэлхэ юм. Ажалшадай олзо доход нилээд ехэ болохо байна.

Мүнгэн салингай, пенси, тэдхэмжэнүүдэй ехэ болоһоной эсэстэ, ниитын эдеэ хоолой үнэ сэнгэй химдарһанай эсэстэ нэгэ ажалшан дээрэ абабал, хүдэлмэришэдэй ба алба хаагшадай бодото салин хүлһэн долоон жэлэй һүүл багта 40 процентээр ехэ болохо юм. Тиихэ зуура, бага түлөөһэ абадаг хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай эгээн доодо талын салин хүлһые 270—350 түхэригһөө һарадаа 500—600 түхэриг абадаг болохоор дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Колхознигуудай бодото олзо доход гол түлэб колхозуудайнгаа ниитын үйлэдбэриие хүгжөөһэнэй ашаар, мүн лэ 40 процентһээ доошо бэшээр ургаха байна.

Мүнөө үедэ Советскэ Союзай арадай бүхы ажахы, соёл культурань гол түлэб социалистическэ предприятинуудай нөөсэлгын ашаар хүгжэнэ. Долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэхэ үедэ энэ нөөсэлгэ хэлбэришэгүй ехэ боложо, һүүлэй һүүлдэ социалистическэ үйлэдбэриие үргэдхэн хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалые саашадань һайжаруулха имагта гансал арга нүхэсэл болохо юм.

Иимэ эрхэ байдалда хүн зонһоо татагдадаг алба налог тэрэнэй ангиин удха шанарай талааршье абажа харахада (капиталистическэ этэгээдүүдэй олзо доходые бага болгохо зорилгоор урдань иимэ юумэ манайда хэгдэдэг байгаа), СССР-эй гүрэнэй бюджедэй олзо доходые хангаха талааршье абахада, шухала хэрэгтэй бэшэ юм. Тииһээ тиитэр хүн зонһоо абтадаг алба налогой удельнэ хэмжээн мүнөөшье багахан, бюджедэй олзо доходой ородоол 7,8 процент болодог юм.

Эдэ бүгэдэ хадаа хүн зонһоо алба налог абахаяа болихо арга боломжо эгээл ойрын жэлнүүдтэ бидэндэ олгохо байна. Энэ ехэ хэмжээ-ябуулгые хүн зоной, гүрэн түрын аша туһа сахижа, тон бодомжотойгоор бэелүүлхын тула бүхы талаһаань хаража үзэхэ, һайса бэлдэхэ ёһотой ааб даа.

Хэнэйшье мэдэһээр, манайда ажалшадые пенсеэр хангалга ямаршье капиталистическэ орондо орходоо һайн юм. СССР дотор бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшад гүрэнэй пенсеэр хангагдадаг байна. Пенсеэр хангалгын бии байдаг зарим капиталистическэ оронуудта энэнь ажалшадай өөһэдынь хүзүүгээр гол түлэб бэелүүлэгдэдэг юм. Юундэб гэхэдэ хүдэлмэришэдэй өөһэдынь салин хүлһэнһөө даража абаад, тиимэ фонднуудые ехэнхидээ бии болгодог.

Хүн зониие ажалгүй байлгахагүй тухай социальна асуудал капитализмын үедэ шиидхэгдэшэгүй юм, хото городуудтань хүдэлмэригүйшүүл ходо бии болодог, хүдөө нютагуудай таряашад тон олоброо үгырдэг байна. Харин социалистическэ общество дотор иимэ юумэ үзэгдэдэггүй юм. Долоон жэл соо манай орон доторхи арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай тоо үшөө 12 шахуу миллионоор олошоржо, 66,5 миллион хүн болохо юм.

Арад зоной ажана байдал һайжаруулха бусад хэмжээ-ябуулгануудай хажуугаар мүн салин хүлһэ дээшэлүүлхэ гэжэ долоон жэлэй түсэб соо хараалагдаһые таанар мэдэнэт. Арад зонойнгоо ажана байдалые һайжаруулхадаа, салин хүлһые имагтал сэхэ нэмээхэ, үнэ сэн саашадань химдаруулха замаар лэ саашадаа ябаха гүбди гэһэн асуудал гарана:

Салин хүлһэ ехэ болгохо, үнэ сэн химдаруулха талаар хараалһан хараа шугамаа парти, правительствымнай саашадаашье сэхэ шууд бэелүүлхэ байһаниинь мэдээжэ. Теэд энэмнай хэдэн олон арга замуудай нэгэниинь лэ гээшэ. Совет хүнүүдые материальна болон культурна талаарнь хангалга имагтал тэдэнэй абадаг салин хүлһөөр, мүн үнэ сэнгэй химдархада ородог олзоорнь тодорхойлогдодог бэшэ юм. Хэрбээ мүнөөдэр өөрынгөө хүдэлмэриин түлөө нэгэ үдэр соо, жэшээнь, 30 түхэриг абажа байгаа һаа, социализмын үедэ байна, харин үглөөдэр таба дахин ехэ мүнгэ абадаг болоо һаа, коммунизмда орошобо гээшэ гэжэ һанаха болоо һаа, буруу бшуу даа.

Социализмын үедэ арад зоной байдалые һайжаруулха тухай обществын гаргадаг анхарал оролдолгонь хүнэй олон янзын үргэн ехэ эрилтэнүүдые хангаха гэһэн удхатай юм. Ажалшадай ажана байдалые һайжаруулха, обществодо бүхы дээрэнь, тэрэ тоодо хүн бүхэндэ ажабайдалай эрхим услови хангаха үнэхөөрөө коммунистическэ арга зам манайда бии юм. Эндэ иимэ юумэнүүд оролсоно: хүнүүдээ һайн байраар хангаха, ниитын эдеэ хоол эмхидхэхэ, хүнүүдэй ажаһуудалай хангалгые һайжаруулха, үхибүүдэй эмхи зургаануудые олон болгохо, арадай гэгээрэлые һайжаруулха, амаралта эмхидхэхэ, хүн зониие аргалха хэрэг һайжаруулха, культурын эмхи зургаануудые бариха гэхэ мэтэ болоно.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ манайда ниитын столовонуудай, үхибүүдэй сад, яслинуудай бии болоходо В. И. Ленин тэдэниие «коммунизмын эхин зүйлнүүдэй үльгэр жэшээнүүд» гэжэ нэрлээ һэн. Эдэ эхин зүйлнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, тэдэнэй хойноһоо харууһа табиха хэрэгые Ленин партиин, гүрэнэй эгээн түрүүшын шухала уялга гэжэ тоолодог бэлэй. «...Пролетариадай гүрэнэй засагай зүгһөө дэмжэгдээ һаа, коммунизмын эхин зүйлнүүд хосорхогүй, харин хүсэд коммунизм боложо, хүгжэн бадарха байна» гэжэ Ленин хэлээ һэн. (Зохёолнууд, т. 29, нюур 397). Мүнөө бидэнэр ганса нэгэн эхин зүйлнүүдтэй бэшэ, харин коммунистическэ түхэлэй хэлэн олон элдэб организацинуудтай болообди. Тиин эдэ организацинуудые улам олошоруулха, ажал хүдэлмэриень нарижуулан һайжаруулха гээшэ манай уялга болоно.

Хүнүүд общество дотор ажаһуудаг. Тэдэнэр коллективһээ гадуур, обществоһоо таһараад һуужа шадахагүй юм. Тэдэнэр элдэб янзын угаа олон харилсаануудаар обществотой холбоотой байдаг. Коммунизм байгуулгын үедэ хүнүүдэй энэ ниитын талань улам ехээр, хүсэд дүүрэнээр үзэгдэдэг. Тиимэһээ хүн бүхэнэй эрилтэнүүдые тус тустань хангалга обществын материальна болон культурна баялигуудай ургахатай хамта бэелүүлэгдэхэ байна. Тус тус хүнүүдэй эрилтэнь имагтал салин хүлһэ дээшэлүүлхэ аргаар хангагдаха бэшэ, мүн ниитын фонднуудаар дамжагдан бэелүүлэгдэхэ юм. Ниитын фонднуудай үүргэ, удха шанань улам бүри ехэ боложо байха юм.

Ажалшадые ниитын талаарнь хангалгада гүрэнэй гаргадаг гаргашанууд улам ехэ болоно. Жэшээнь, социальна мүнхэлэлгөөр түлэгдэхэ түлөөһэнүүд, тэдхэмжэнүүд, пенси, һурагшадай стипенди, түлөөһэгүй һуралсал, медицинскэ хангалга, амаралтануудые түлэлгэ, интернат-һургуулинуудай гаргаша, үхибүүдэй сад, яслинуудые, тэрэшэлэн санатори, амаралтын газар, хүгшэрэгшэдэй гэрнүүдые хангалга ба бусад түлөөһэ, хүнгэлэлтэнүүдтэ зорюулан, 1958 ондо 215 миллиард түхэригэй гаргашалагдаһаниинь эли баримта болоно. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор, эдэ зорилгонуудта гаргагдаха гаргашанууд 1965 ондо 360 миллиард тухай түхэригөөр ехэ боложо, хүдэлмэрилэгшэ бүхэн дээрэ абабал, жэлдээ 3800 түхэриг шахуу болохо юм. Энээнһээ гадна, гэр байра, һургуулинуудые, культурно-ажаһуудалай болон медицинскэ эмхи зургаануудые барилгада жэлдээ нэгэ хүн дээрэ абажа бодобол, 800 гаран түхэригэй гүрэнэй зөөри гаргашалагдаха юм.

Энэмнай, нүхэдүүд, бага бэшэ мүнгэ зөөри ха юм даа. Имагтал социалистическэ гүрэн өөрынгөө эрхэтэнэй ажабайдалые һайжаруулха хэрэгтэ иимэ ехэ мүнгэ зөөри гаргажа шадаха байна бшуу. Капиталистическэ оронуудһаа манайда ерээд ошоһон олохон хүнүүд, коммунизмын үзэлһөө холо байдагшье һаа, үнэн сэхэ зантай хүнүүдынь манай орон дотор хүнэй байдал һайжаруулхын тула ямар ехэ юумэнэй хэгдэдэгые хараад, гайхадагынь дэмы бэшэ юм.

Гэр байраар хангалгын иимэ шухала асуудал абаад үзэебди. Гэр байраар хангалгын асуудал хүн түрэлтэнэй социальна тон бэрхэтэй асуудалнуудай нэгэн мүн. Жэшээлбэл, США-гэй демократическа партиин Национальна комитедэй «Баримтануудай данса» дотор бэшэгдэһэнэй ёһоор, Америкын Холбоото Штадуудта 15 миллион хүн нүхэ һүбэнүүдтэ байрладаг, 13 миллион гэрнүүдынь (бүхы гэрнүүдэйнь ниитэ тоогой дүрбэнэй нэгэ хубинь) байрын гэрнүүдтэ табигдадаг эрилтэдэ оройдоо тааранагүй, городуудай 7 миллион гэр сүм хуушарһан дээрэһээ хүнэй байхын аргагүй болонхой. Капиталистическэ оронуудай ажалшад гэр байраар ходол дуталдадаг, байрынгаа түлөө ехэ мүнгэ түлэдэг юм. Энэ түлбэринь бүлын бюджедэй 25—30 процент болодог.

Советскэ Союз дотор ажалшадай байра байдалые һайжаруулха тухай улам ехэ анхарал оролдолго гаргагдадаг юм. Манай орон дотор коммунальна хангалгые оруулалсан, гэр байрын түлбэри дунда жэшээгээр бүлын бюджедэй 4—5 процентнь болодог. Хүдөө нютагуудта байрын гэрнүүд колхозуудай, гүрэнэй туһаламжаар баригдадаг юм. Капиталистическэ нэгэшье орон дотор ажалшадынь иимэ ехэ арга боломжотой байдаггүй гээшэ.

Гэр байрын дуталдалые усадхажа, ойрын 10—12 жэлдэ гэр байрын асуудалнуудые шиидхэхэ тухай 1957 ондо парти, правительствын табиһан зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Һүүлэй хоёр жэл соо хамта дээрээ 120 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаашаһаа 12 миллион дүрбэлжэн метрээр үлүү ехэ болоно. Долоон жэл соо 650—660 миллион дүрбэлжэн метр ниитэ талмайтай байрын гэрнүүд гү, али 15 миллион квартира баригдахаар хараалагдана. Энэнь Совет засагай жэлнүүдтэ баригдаһан городуудай бүхы гэрнүүдэй фондһоо үлүү ехэ болоно.

Байрын гэрнүүдые хубаахадаа бүлэнүүдтэ тусгаар квартира үгэдэг болохо зорилго табигдана. Проектнэ организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Тэдэнэй ажал хүдэлмэринь улам дээшэлэгдэһэн эрилтэтэй тааралдаха ёһотой. Проектнэ организацинууд үргэнөөр хэрэглэгдэхынь тула байрын гэрнүүдэй гаргаша багатай типовой проектнүүдые зохёохо, тэрэшэлэн городуудаа хүгжөөхэ генеральна түсэбүүдые, хүдөө нютагуудта түсэбэй ёһоор барилга хэгдэхэ проектнүүдые зохёохо ёһотой. Тиихэ зуураа хото городой, хүдөө нютагай байдалайнь совет хүнэй олон янзын эрилтэнүүдтэ таарахаар байха ябадал хараада абтаха ёһотой.

Хүнүүдые имагтал һайн байраар хангахаһаа гадна, мүн ниитын баялигые зүбөөр хэрэглэжэ, зүбөөр ажаһуудаг болгожо, социалистическэ ниитын ёһо гурим сахижа һургаха хэрэгтэй. Энэмнай зүндөө һурагдашаха бэшэ, харин шэнэ, коммунистическэ ажаһуудалай илахын түлөө үни удаан, үсэд шанга тэмсэл хэжэ туйлагдаха юм.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха).

РСФСР-эй, БурАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудаа
Эхэ оронойнгоо эрхим хүбүүд, басагад, дүлэтэ патриодууд дэбжүүлэгдэнэ

ЛЕНИНГРАДАЙ ОБЛАСТЬ

Кировскэ заводой олон түмэн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай һунгалтын урда тээхи суглаан боложо, һунгуулиин Кировскэ округһоо депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Никита Сергеевич Хрущевые** дэбжүүлээ. Мүн депутадта кандидадаар заводой мэдээжэ фрезеровщик **Иван Давыдович Леонов** нэрлэгдэһэн байна.

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ комбинадта олон зоной хабаадалгатай суглаан боложо, һунгуулиин Смольнинскэ округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Климент Ефремович Ворошиловые** дэбжүүлээ. Заводой хүдэлмэришэн, КПСС-эй XXI съездын делегат **Лидия Александровна Суворова** депутадта кандидадаар мүн лэ дэбжүүлэгдэбэ.

«Большевик» гэжэ заводойхид һунгуулиин Невскэ округһоо депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Фрол Романович Козловые** дэбжүүлхэ гэжэ шиидхээ.

Һунгуулиин Выборгскэ округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь **Отто Вильгельмович Куусинениие** Карл Марксын нэрэмжэтэ заводой машина бүтээгшэд дэбжүүлбэ.

КРАСНОДАРАЙ ХИЗААР

Хэмжээгэй приборнуудай заводойхидой суглаан боложо, һунгуулиин Краснодарска-Первомайска округһоо депутадта кандидадаар **Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые**, хабсаралгын цехын хүдэлмэришэн **Антонида Лукьяновна Хрещигые** дэбжүүлхэ гэжэ шиидхэбэ.

Һунгуулиин Кропоткинскэ округһоо депутадта кандидадуудаар **Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые, Николай Григорьевич Игнатовые** дэбжүүлхэ гэжэ Кавказская станциин паровозно депогой хүдэлмэришэд тоггоол гаргаа.

Кущевскэ станциин Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозникууд һунгуулиин Кущевскэ округһоо депутадта кандидадаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Екатерина Алексеевна Фурцевае**, комбайнер **Григорий Федорович Степаненкые** дэбжүүлбэ.

ВОРОНЕЖЫН ОБЛАСТЬ

Хүүргын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой коллектив һунгуулиин Воронежын зүүн эрьеын округһоо КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Никита Сергеевич Хрущевые**, партиин ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, Центральна Комитедэй секретарь **Аверкий Борисович Аристовые** дэбжүүлхэ гэжэ шиидхээ.

Воронежын барилгашад һунгуулиин Воронежын городской округһоо депутадуудта өөһэдынгөө кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые**, барилгын комплексно бригадын эрхим бригадир **Нина Петровна Кривошеевае** дэбжүүлээ.

Һунгуулиин Воронежын хүдөөгэй округһоо депутадуудта кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Анастас Иванович Микояниие**, Ново-Усманска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой мэдээжэ тракторист, КПСС-эй XXI съездын делегат **Николай Федорович Мануковский** гэгшэдые дэбжүүлхэ гэжэ тоггоол абтаа.

КУЙБЫШЕВАЙ ОБЛАСТЬ

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волжско гидроэлектростанциин коллективэй суглаан боложо, һунгуулиин Ставропольско округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Никита Сергеевич Хрущевые**, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Климент Ефремович Ворошиловые**, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь **Михаил Андреевич Сусловые** дэбжүүлһэн байна.

Куйбышевска түмэр замай Куйбышевска локомотивуудай депогой коллектив һунгуулиин Самарска округһоо депутадуудта кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Анастас Иванович Микояниие**, электровозой эрхим машинист **Михаил Андреевич Погодиниие** дэбжүүлхэ гэжэ шиидхээ.

НОВОСИБИРСКЫН ОБЛАСТЬ

Арһан гуталай комбинадайхид һунгуулиин Заельцовско округһоо нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые**, комбинадай эсхэгшэ **Вера Васильевна Корсаковае** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлээ.

Барилгын машина бүтээдэг заводой коллектив һунгуулиин Дзержинскэ округһоо депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн **Леонид Ильич Брежневые** дэбжүүлхэ гэжэ тоггоогоо. Энэ шиидхэбэриень Новосибирскын бусад предприятинуудай коллективүүд дэмжэһэн байна.

РОСТОВОЙ ОБЛАСТЬ

Ростовой Ленинэй нэрэмжэтэ паровозо-заһабарилгын заводойхид һунгуулиин Ленинскэ округһоо нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые, Анастас Иванович Микояниие** дэбжүүлээ.

Неклиновскэ районой Синявска станциин ажалшад һунгуулиин Таганрогой хүдөөгэй округһоо депутадуудта кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Алексей Илларионович Кириченкые**, «Заветы Ильича» колхозой һаалишан **Зинаида Ефимовна Базайченкые** дэбжүүлхэ гэжэ шиидхээ.

Һунгуулиин Красно-Сулинска округһоо депутадуудта кандидадуудаар **Никита Сергеевич Хрущевые, Михаил Андреевич Сусловые**, «Гуковуголь» трестын № 3 шахтын бригадир Социалистическэ Ажалай Герой **Иван Алексеевич Пруцаковые** Гуков городой шахтернууд дэбжүүлээ.

СТАЛИНГРАДАЙ ОБЛАСТЬ

«Красный Октябрь» гэжэ металлургическа заводой, тракторна заводой коллективүүд һунгуулиин Тракторна заводой округһоо депутадуудта кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые, Анастас Иванович Микояниие** дэбжүүлһэн байна.

БАШКИРИИН АССР

Шэнэ-Уфимска нефть шанаржуулдаг заводойхид һунгуулиин Орджоникидзевскэ округһоо депутадта кандидадаар **Никита Сергеевич Хрущевые**, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь **Нуритдин Акрамович Мухитдиновые** дэбжүүлээ.

Дема станциин локомотивай депогой хүдэлмэрилэгшэд һунгуулиин Уфимско-Советскэ округһоо депутадуудта кандидадуудаар **Никита Сергеевич Хрущевые**, депогой эрхим машинист **Рашид Нигматуллович Мануровые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаа.

Бирскэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо һунгалтын урда тээхи суглаан боложо, һунгуулиин Бирскэ округһоо депутадуудта кандидадуудаар нүхэд **Никита Сергеевич Хрущев, Климент Ефремович Ворошилов**, колхозой суута һаалишан **Ефросинья Дмитриевна Скобелкина** дэбжүүлэгдэбэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлэгдэ зорюулагдаһан ехэ суглаан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда болоо.

Зураг дээрэ: физико-математическа факультедэй декан доцент Н. И. Иванов РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин Улан-Удын № 744 округһоо Никита Сергеевич Хрущевые дэбжүүлхэ дурадхал оруулжа байна.

И. Постаницын фото.

УЛАН-УДЭ

Үдэшэлэн Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой бүхы цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад заводой паровозо-механическа цехтэ олоороо сугларба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгалтын урда тээхи суглаае заводой профсоюзна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Курочкин нээбэ.

Завод дээрэ үни удаан сагта хүдэлмэрилһэн, шэрэм шудхалгын цехын начальнигай орлогшо Рандал Тинатович Рабданов эгээн түрүүлэн үгэ абажа хэлэбэ.

— РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Никита Сергеевич Хрущевые** һунгуулиин Улан-Удын № 744 округһоо дэбжүүлнэб,— гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Тэрэнэй дурадхалые суглаанда хабаадагшад альга ташалгаар угтаба. Паровоз хабсаралгын цехын мастер Т. Д. Тиренин үгэ абажа, нүхэр Рабдановай дурадхалые халуунаар дэмжэбэ.

—Манай орон һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада промышленность, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар асари ехэ амжалта туйлаа. Мүнөө совет хүн зоной ажабайдал үдэр бүри һайжарна. Энэмнай манай түрэл парти, Советскэ правительствын анхарал оролдолгые харуулна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, манай арадай үнэн сэхэ хүбүүн Н. С. Хрущев ажалшадай этигэл найдабарине дүүрэнээр харюулжа шадаха гэжэ би нүхэр зүрхэнһөө найданаб,— гээд нүхэр Тиренин үгэеэ дүүргэбэ.

Удаань заводой кузнечнэ цехын түмэршэ дархан нүхэр Малыгин иигэжэ хэлэбэ:

—РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, арадтаа үнэн сэхээр алба хэгшэ нүхэр **Климент Ефремович Ворошиловые** һунгуулиин Улан-Удын № 744 округһоо дэбжүүлнэб.

Тэрэнэй дурадхалые суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Металло-конструкциин цехын технолог Н. А. Красноженова үгэ хэлэжэ, нүхэр Малыгинай дурадхалые дэмжээ.

Энээнэй һүүлдэ завод дээрэ удаан сагта хүдэлмэрижэ байһан, паровоз хабсаралгын цехын начальник Иван Дмитриевич Краснов үгэ абана.

—Советскэ Союзай арадууд өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые засагай дээдэ органдо эльгээхэ дүүрэн эрхэтэй. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бурят арадай үнэн сэхэ хүбүүн **Д. Ц. Цырампилониие** һунгуулиин Улан-Удын № 744 округһоо дэбжүүлнэб,—гэжэ тэрэ хэлэбэ. Удаань вагон хабсаралгын цехын слесарь нүхэр Медведев энэ дурадхалые ехээр һайшаан дэмжэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улан-Удын № 744 округһоо һунгахадаар зүбшөөлөө үгэхыень Никита Сергеевич Хрущевые, Климент Ефремович Ворошиловые, Доржи Цыремпилович Цыремпилониие гуйха гэһэн тоггоол суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар батлаба.

**

Улан-Удын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд уржадар январиин 27-до механическа цехтэ олоороо сугларжа, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлһэн байна.

Заводой партийна комитедэй секретарь нүхэр Н. С. Сажинов РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ суглаае нээгээд, хүдэлмэришэн нүхэр Д. Хохряковто үгэ үгэбэ.

— РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улан-Удын 744-дэхи округһоо — **Никита Сергеевич Хрущевые** дэбжүүлхые дурадхана. Ороной экономикые һүүлшын жэлнүүдтэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ нүхэр Н. С. Хрущев илангаяа ехэ үүргэтэй байна.—гэжэ нүхэр Хохряков мэдүүлээ.

Удаань үгэ абаһан заводой главна конструктор нүхэр Б. Другов РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улан-Удын 744-дэхи округһоо **Климент Ефремович Ворошиловые** дэбжүүлхэеэ дурадхаад, тэрэнэй алдар габьяа тухай тобшохоноор хэлэжэ үгөө.

Заводой мастер С. Кауфман, Д. Балданов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ Н. С. Хрущевые, К. Е. Ворошиловые депутадта кандидадуудаар дэбжүүлхэ дурадхалнуудые бүрин дэмжэһэн байна.

— РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин 744-дэхи Улан-Удын һунгуулиин округһоо нүхэр **Доржи Цыремпилович Цыремпилониие** дэбжүүлнэб,— гэжэ заводой залуу хүдэлмэришэн нүхэр А. Яковлев мэдүүлээ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд кандидадуудые дэбжүүлхэ дурадхалнуудые булта дэмжээ.

**

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэеэ Улан-Удын мяха-консервын комбинадай ажалшад хэдэн зуугаадаараа сугларба. Түрүүлжэ нүхэр Г. П. Артемовто үгэ үгтэнэ.

— Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикынгаа Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Василий Родионович Филипповые** дэбжүүлхые дурадхажа байнаб.

Тэрэнэй дурадхалые халуунаар дэмжэхэ зуураа, нүхэр Филиппов партиин, гүрэнэй харюусалгатай тушаалнуудта ажаллажа байхатаяа хамта научно-шэнжэлэлгын сэхэ хүдэлмэри хэжэ байдаг мэдээжэ эрдэмтэ гэжэ мастер нүхэр Ефремов хэлэбэ.

Суглаанда хабаадагшад һунгуулиин мяханай комбинадай 27-дохи округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр В. Р. Филипповые дэбжүүлхэ гэжэ нэгэн дуугаар шиидхэжэ, манай кандидатурые дэмжыт гэһэн этигээгаар мяханай комбинадай 27-дохи округой бүхы ажалшадта хандаа.

БАЙКАЛО-КУДАРА

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 250 хүнэй хабаадалгатай һунгалтын урда тээхи суглаан болоо. Энэ суглааргашад һунгуулиин Прибайкальска 745-дахи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн партиин, правительствын элитэ ажалябуулагшад нүхэд **Н. С. Хрущев, А. И. Кириченко, Н. Г. Игнатов**, КПСС-эй Бурядай обкомой секретарь нүхэр **В. И. Дубровский** гэгшэдэй кандидатурые халуунаар һайшаан дэмжээ.

— Россин Федерациин эгээн дээдэ засаг түрэ болохо Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудаар Коммунистическэ партиин, совет арадай үнэн сэхэ хүбүүд, нугаршагүй большевигууд нүхэд Хрущев, Кириченко, Игнатов, мүн Дубровский гэгшэдые дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые тон ехээр һайшаанаб,—гэжэ артелиин түрүү һаалишан нүхэр Орлова мэдүүлбэ. Мүн колхозой комплексно бригадын тоо бүридхэгшэ нүхэр Вилин, долоон жэлэй һунгуулиин директор нүхэр Дунаев болон бусад дэмжэлгэ үгэ хэлэһэн байна.

Удаань Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлэгдээ.

—Манай Бурядай республикын дээдэ засаг түрэ болохо—Верховно Соведэй депутадта кандидадаар колхозойнгоо түрүүлэгшэ **Трофим Дорофеевич Сычевые** дэбжүүлнэб. Нүхэр Сычев олон жэлэй туршада манай колхозой правлениие хүтэлбэрилжэ зуураа артелиин ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээд ехэ үүсхэл оролдолго гарган ажаллаа,—гэжэ колхозник нүхэр Конев хэлээ.

Удаань колхозой эхин парторганизациин секретарь нүхэр М. Оскорбин үгэ абаад, иигэжэ мэдүүлээ:

—Артельнай һүүлэй жэлнүүдтэ һү һаалигаар горьтой амжалта туйланхай. Жэшээлхэдэ, 1957 онойхидо үнеэн бүринһөө һаагдажа эдлүүрниин гэһэн 100 га бүридэ 156 центнер һү абтаа. Энэ талаар нүхэр Сычев эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Тиимэһээ тэрэнэй кандидатурые бүримүһэн дэмжэнэб.

Мүн эндэхи һунгуулиин Шергинскэ 35-дахи округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр **Т. Д. Сычевые** Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозникууд, аймагай РТС-эй хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд дэбжүүлээ.

Тэрэшэлэн нүхэр Сычевой кандидатурые аймагай Пушкиннай, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму» колхозуудай ажалшад, «Восток» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэришэд нэгэн дуугаар дэмжэбэ.

**

Эндэхи «Знамя Октября», Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхозникууд, «III-я пятилетка» гэжэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэрилэгшэд һунгалтынгаа урда тээхи суглаануудаа дээрэ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Трифон Сергеевич Кокориниие** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

34-дэхи һунгуулиин Байкало-Кударын округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр Т. С. Кокориниие дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые аймагай «Заветы Ильича» колхозойхид, мүн аймагай коммунальна ажахын, эмпотребсоюзай коллективүүд, «Рыбак» гэжэ загаһа барилгын артелиин гэшүүд һайшаан дэмжэһэн байна.

Ц. Раднаев.

ЯРУУНА

Яруунын аймагай Нарһатын РТС-эй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад һунгалтын урда тээхи суглаанда сугларжа, һунгуулиин Забайкальска 746-дахи округһоо нүхэд **Н. С. Хрущев, А. Б. Аристов, Н. А. Мухитдинов** болон **Ц. А. Аюшеева** гэгшэдые РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар болгожо, нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Тус суглаан дээрэ КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь П. М. Павлов, түмэршэ дархан Догсон Цыбенов, механик И. П. Грехов, нормолоигшо А. А. Белобородова, бухгалтер Ж. Будажапов болон бусад депутадта кандидадуудые дэмжэһэн халуун үгэнүүдые хэлэбэ.

КЯХТА

Кяхтын аймагай промкомби... дай хүдэлмэришэд, алба хааг... лозунг, плакадууд, портредуу... шэмэглэгдэһэн улаан булан со... сугларанхай. Эндэ удаан сагта... дэлмэрилһэн үндэр һаһатайшье... нүүд, һаянай хүдэлжэ байһан... сомолшууд, залуушуулше бий...

Уданшьегүй РСФСР-эй Верх... Соведэй депутадуудта кандида... дые дэбжүүлэгдэ зорюулагда... суглаан нээгдэбэ.

Промкомбинадта үни удаан... та ажаллаһан хүдэлмэришэн... хэр П. П. Альков эгээн түрүүн... абаад, иигэжэ хэлэбэ:

— РСФСР-эй Верховно Сов... депутадуудта кандидадуудаар... рэл парти, правительствымнай... тэлбэрилэгшэд нүхэд Никита С... еевич Хрущевые, Анастас Ив... вич Микояниие, Фрол Романо... Козловые манай һунгуулиин Кях... № 747 округһоо дэбжүүлһэн ко... зуудай, предприятинуудай кол... тивүүдэй шиидхэбэрине зурх... халуун баяраар дэмжэнэб. ... һунгуулиин Кяхтын № 747 окру... РСФСР-эй Верховно Соведэй... путадта кандидадаар дэб... хүдэлмэришэн—буровой стано... суута машинист **Василий Григо... рьевич Шульгинай** кандидатурые... зүрхэнһөө дэмжэнэб.

Нүхэр Шульгинай ажала... сүүрхаһан алдар соло хаа хаан... мэдээжэ болоо. Нүхэр Шуль... гансаше буровой станогой т... машинист бэшэ, тэрэ мүн үйлэ... риин уралан наряжуулагша, ... ханиитэ эдэбхитэйгээр ... дагша нүхэр байна. Тиимэ-дээр... нүхэр Шульгин РСФСР-эй Вер... но Соведтэ һунгагдаад байж... бидэнэрэй этигэл найдабарине... сэд харюулжа шадаха гэжэ... найданаб.

Һүүлээрнь үгэ хэлэһэн пром... бинадай оёдолой цехын хуба... оёгшо нүхэд А. Злыгостьева, ко... мол В. Пелепягина болон ... шо дархан, комсомол В. А. И... нон гэгшэд булта РСФС... Верховно Соведэй депутадта... нүхэд Н. С. Хрущевой, А. И. Микоя... Ф. Р. Козловой болон В. Г. Шуль... ...лаар дэмжээ.

Кяхтын аймагай промкомби... дай хүдэлмэришэд, алба хаа... нүхэд Н. С. Хрущевые, А. И. ... кояниие, Ф. Р. Козловые ... В. Г. Шульгиниие РСФСР-эй... новно Соведэй депутадуудта... тын № 747 округһоо һунгага... зүбшөөлөө үгэхыень гуйха ... тоггоол нэгэн дуугаар бата... абаа.

ТАРБАГАТАЙ

Аймаг соогоо түрүү колхоз... нэгэн—Калининай нэрэмжэтэ... хоздо (Тарбагатай) һунгалтын... да тээхи суглаан болоо. Һун... лиин Саянтын 102-дохи округ... Бурядай АССР-эй Верховно С... дэй депутадта кандидады... жүүлхэ асуудал зүбшэн хэлэ... гадана.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр ... лонеэ эгээл түрүүн үгэ абажа, ... дай АССР-эй Верховно Сове... депутадта кандидадаар колхо... гоо түрүү һаалишан **Алекса... Васильевна Борисовае** дэбжүү... дурадхаба.

—Арбан таба наһатай байх... хойшо олон жэлэй туршада А... сандра Васильевна Борисова ... линегээ ажалда оролдосотой... нар ажаллана,—гэжэ нүхэр ... нэн хэлэбэ.—Үнгэрһэн жэлд... аевая бэрхэ энэ һаалишан ... бүриһөө 1874 килограмм һү ... байна.

Һаалишан Анна Власова, М... дагша нүхэр Яковлев, партор... зациин секретарь нүхэр Власов... болон бусад А. В. Борисовагай ... дидатурые нэгэн дуугаар дэм...

—Бидэ суртаа хүдэлдэг хани... саган Шура Борисовагаа респ... кынгаа шадаха гэжэ гэзарт... Верховно Соведтэ һунгаха тон... золтой байнабди,—гэжэ һаал... Анна Власова мэдүүлээ.

И. Дуна...

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—24-74, писем трудящихся 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00950. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4770.